

23

DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA
MEDICINAM
VERE ET FERÉ
MIRACULOSAM
SISTENS

Quam,
AUSPICE DEO PROPITIO,
Consensu atque Auctoritate Gratiſſe Facultatis Medicæ,
IN ALMA REGIA FRIDERICIANA,
PRÆSIDE ET PRŒRECTORE
VIRO MAGNIFICO

DN. D. MICHAELE ALBERTI,

SACR. MAJ. REG. BORUSS. AULICO ET CONSIST. MAGDEBURG.

CONSILIARIO SENIORE, MED. ET PHILOS. NATUR. PROFESS.

PUBL. ORDINARIO, ALUMNORUM REG. EPORO SENIORE,

FACULT. MEDICÆ SENIORE ET P. T. DECANO SPECTABILI,

Domino Parrono, ac Promotore & Præceptore ſuo, omni honoris cultu proſequendo,

PRO GRADU DOCTORIS

SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS ET PRIVILEGIIS

DOCTORALIBUS LEGITIME MORE MAJORUM IMPETRANDIS,

ANNO MDCCLIII. D. JULII.

HORIS LOCOQUE CONSUVETIS

PUBLICÆ AC PLACIDÆ ERUDITORUM VENTILATIONI SUBJICIET

AUCTOR

MATTHIAS HAFNER,

COLMARIA-ALSATUS.

HALÆ MAGDEBURGICÆ,
TYPIS JOH. CHRISTIANI HENDELII, ACAD. TYPOGR.

VIRO
PERILLUSTRI GENEROSISSIMO
ET SUMME REVERENDO DOMINO
DOMINO
HENRICO CAROLO
THEODORICO
LIBERO BARONI
DE DIEPENBROICK
IN BULDER
ILLUSTRISSIMAE ECCLESIAE CATHEDRALIS
HALBERSTADIENSIS
CANONICO CAPITULARI
MERITISSIMO.

DOMINO MAECENATI AC PATRONO SUO
PERQUAM GRATIOSO,
SUMMO HONORIS CULTU SUMMAQUE OBSERVANTIA
AD CINERES USQUE
DEVOTE ET SUBMISSE
DEVENERANDO.

IN
DEVOTISSIMÆ OBSERVANTIÆ,
TESTIMONIUM
IN
SANCTISSIMI OBSEQUII
MAXIMÆ PIETATIS ATQUE REVERENTIÆ
MONUMENTUM,
IN
SUI SUARUMQUE RERUM,
EA QUA PAR EST, HUMILITATE,
COMMENDATIONEM,
CUM
ARDENTISSIMIS,
PRO
ILLUSTRISSIMÆ EIUS PERSONÆ
SALUTE ATQUE INCOLUMITATE
MULTIPLICATIS
VOTIS,
PRIMITIAS HAS INAUGURALES MEDICAS
DAT DICAT DEDICAT
ET
CONSECRAT
TANTI NOMINIS

OBSEQUIOSISSIMUS ET DEVINCTISSIMUS
CULTOR
MATTHIAS HAFNER.

PROOEMIUM.

erum est, potentissima summi Artificis manus mundum, tanta sapientia fabricatum tantaque rerum varietate ornatum, non solum sensibus nostris, acutis, alias satis penetrante, instructis, contuendum; sed etiam ceu theatrum, in quo rerum oculis obversantium naturae, elegantiae, varietas, actiones & mutationes, oculo simul ac mente perlustrandae, exquisitissima arte elaboratum disposuit & proposuit: tot, tantaeque tamen in eo naturae volumine occurrunt occulta rerum phaenomena, abstrusaeque mutationum viae, ut limitatus hebetatusque intellectus nostri vigor arcanum, sublimem & subtilem illarum Mechanismum ac nexum quandoque non nisi confuse rimari, aut rimando saepius nequaquam adsequi valeat. Hinc est, cur plurimorum, in rerum natura obviarum, effectuum vix ac ne vix quidem primas,

mas, aut proximas, & effectibus pares, causas penetrare atque ostendere queamus; proindeque (nisi obscura haec mentis caligo necessario rationalis solidaeque Philosophiae lumine dissipetur & fugetur, vanaque opinionum recedat praeventio, insanave credulitas) non deterrimo, sed detrimentofo simul delapsu in fabulosas & superstitiosas abyssos & carybdes (ex quibus credula Antiquitas, Philosophiae solidioris subsidio ac praesidio destituta, & turbulentis confusisque praepudiciorum ac persuasionum ventis acta & agitata, sese extricare nec potuit nec voluit; sed unice ad supernaturalium, tam divinarum, quam daemoniacarum, virium anchoram, nulli fundo ac firmitati inhaerentem, inepte confugiebat) praecipites agamur iisdem irretiti erroribus, queis prisca gens mortalium seducta detinebatur, quoad usque *Lux* sanioris Philosophiae *orta est iusto* purgatae & purae Religionis corpori, *rectisque corde laetitia*, de triumpho glorioso, ex fictis illis horrendis tamen pseudomiraculorum, ex ecerebratis Romanorum Capitibus dolendo & doloso partu editorum, monstris, quae, prout iamiam ab omnibus, contra noviter exorta etorta & contorta Religionis dogmata protestantibus, Doctoribus per arma iustitiae & sanioris ac sanctioris doctrinae evangelicae, ex emancipatis Orthodoxorum conscientiae fugata & profligata sunt; sed, proh! nihilominus in papicolae gentis animis sub gravissimo religionis iugo & durissimo conscientiarum mancipatu captis & gementibus, suam saevitiem & lugendam luendamque stragem adhuc exerunt: ita

ita ea a Fratre, indissolubili amoris ac amicitiae nexu mihi devinctissimo, HECKIO tam singulari calami versatissimi acumine, quam copioso facundissimae linguae flumine debellata, acri & publico certamine disputatorio victa, victa & enervata fuere, dum in doctissima Dissertatione sua inaugurali *Medicinam pseudo-miraculosam* ostendente, omnes, Papistis adhuc pretiosas & speciosas, ceteris tamen meliora edoctis, otiosas nauseosas & merito exosas superstitionum, romanae ecclesiae solennium, species aperre delineavit, differte refutavit, & fictas eas esse ac falsas, per rationes acres ac falsas, demonstravit, ostendens, quod non tantum praesumpta ac inter Papistas divulgata & credita miracula ac miraculosae curationes physice contingant, sed & quantum injuriae Deo atque etiam Medicinae inferant. Hoc ut is eo felicius gloriosius fructuosiusque praestaret, ad alterum extremum confugit, miraculorumque non solum actualitatem, sed & possibilitatem subtiliter ac viriliter oppugnavit, &, ex fundamento decantati Nexus Universi, velut alter Cicero pro domo sua, pugnavit ac peroravit. Fateor equidem, praeter multas alias mutationes naturales, plurimos morbos horumque causas ac symptomata, ab imperitis & superstitionis naturalium confessariis ac iudicibus, supernis imputant viribus, atque ita perperam & temere multiplicari miracula: ex adverso autem non diffiteor, aequè difficile, si non temerarium, esse, omne divinum a Medicina excludere velle; aliud suadente & recta ratione & tot seculorum certa experien-

perientia, ne quid num dicam de Verbo Dei revelato, ad cuius testimonium provocare Medicum nec dedecet, nec pudeat. Tribus his firmissimis fulcris superstructam sisto **MEDICINAM VERE ET FERÉ MIRACULOSAM**, qua nec per excessum, nec per defectum me peccaturum, sed medio tutius iturum, reor, si thema, mihi praescriptum, eo elaboravero ordine, ut *Medicina vere*, a Deo sanctissimisque hominibus, & *fere miraculosa*, a Daemonis hominumque maleficorum praestigiis atque etiam saepius abditis naturae viribus derivetur. Proposita autem in re adeo occulta, & arduae probationis altiorisque indaginis, cum non necesse, neque prudentis sit, demonstrationes easque exactissimas & probationes, luce meridiana clariores exigere; sufficiat eo, quo fieri licuit, nexu & acu rem detexisse & terigisse, ut Lectori benevolo, cujus moderatissimo examini & iudicio paginas has humanissime committo & submitto, satisfecisse, atque ea, quae doctorales in Medicina honores praerequirunt, pro modulo meo perfecisse videar. Cepta secundet Deus, in cuius honorem & gloriam, quidquid valeo, fieri volo.

§. I.

Medicina est
Scientia.

mnis Scientia aliquid, circa quod versetur, quodque *objectum* illius siye etiam *subiectum* illius audit, ut habeat, necesse est; de eo enim, quod non existit, nulla datur scientia: cum non entis nulla sit qualitas, adeoque & nulla cognoscibilitas. *Finem* quoque certum, ad quem scientificum

ficum omnium cognitionum complexum dirigitur, scientia quaevis sibi praefixum teneat. Quicumque vero Medicinam hoc, quo gloriose splendet, pretioso cognitionum physicarum amictu superbientem ea, qua meretur, fronte serena intuitus fuerit: Scientiae nomine illam ipsam dignissime insignire & definiri; adeoque etiam circa certum aliquod subjectum occupatam esse, lubens faetebitur.

Inferant licet alii vel invidia in Medicinam seducti, vel adparentibus quibusdam rationibus inducti: Medicinam esse Artem: illam tamen scientiam (licet non rigore philosophico talem) cum Illustr. ВУСНЕРО singulari meo Patrono ac Praeceptore devotissime ad cineres usque colendo, nuncupare praestat.

§. II.

Quamlibet scientiam ab objecto ac subjecto suo specificari, scimus; eum autem, qui corpus humanum Medicinae objectum ac subjectum esse ignorat aut negat, nescimus; circa quid aliud enim insudant omnes Medicorum vires, quid aliud docet Medicina nostra, quam solius humani corporis propius examinare & plenius cognoscere structuram? Hanc vero vel integram, vel destructam, vel redintegrandam Medicis quotidiana proponit experientia; hinc & in tres praecipue partes medica sese disponit scientia. 1) *Physiologia*, quae corpus sanum respicit: estque scientia functionum actionumve, vel a fluidis vel solidis partibus exferendarum; & mediorum, quibus integritas structurae & mixturae conservatur, cognitio. Huic ministrant Anatomia, Scientia situs partium: & Hygiene, quae est scientia rerum corpori vel salubrium vel insalubrium. 2) *Pathologia*, quae est scientia causa-

Habet pro ob-
jecto suo cor-
pus human.

B

rum,

rum, quibus corporis humani integritas vel jam laesa est, vel laedi potest: Ad hanc spectat Semiologia, seu scientia ex signis judicandi. 3) Nec Medico revera nec aegro multum proderit, solummodo causarum morbificarum fontes novisse, ni simul omnissam structurae solidarum ac mixturae fluidarum integritatem restituendi, patefcat & innotescat via, quam *Therapia* docet, quae est scientia remediorum, ad morbosum destructae sanitatis statum redintegrandum, corpori rite adplicandorum.

§. III.

Corpus hum.
est naturae
miraculum.

Quando quidem Medicina physiologicè elegantissimam corporis nostri structuram ejusque facultates penitus examinat; nonne magnum aliquod naturae scrutatur miraculum? Etenim, si AUGUSTINO acutissimi ingenii doctori, majus miraculum esse ipsa macrocosmi seu mundi sapientissima dispositio ac gubernatio, quam 5000. hominum de 5. panibus saturatio, visa sit: quanta non gaudebit miraculi praerogativa, regularissima microcosmi sive corporis nostri oeconomia vitalis? Hinc MANTUAN. l. II. sylvarum cantat:

Omnia, quae in mundo fieri majore videmus

In nobis simili cernimus esse modo:

Cor, jecur atque caput, coeli sunt sidera, sensus

Est animus nobis, cum ratione Deus.

Meditatione enim nostra arcanum generationis processum prosequi si lubet; quid mirabilius, quid quoque absconditum magis est, quam quod in ovulo materno embryonis jamjam contenta structura, vel etiam aliquod, inter alia plura in semine virili, imaginationis potius nostrae quam naturae lusu, reperta, animalculum spermaticum, medi-

mediantibus motibus, ita enutriatur, vegetet & in talem abeat formam, ut nec inveniatur, nec detur exquisitior in natura mechanismus, isto, qui ex harmonica partium nostrarum dispositione & conditione dependet. Quae fuit unquam tam perspicue proposita Theoria, qua omnes totius oeconomiae nostrae actiones & mutationes, quamvis naturales, explicatione adaequari potuere? Quis nobis nexum modumque, quo ens illud immateriale in corpore nostro materiali non tantum non otiose residet, sed & operose agit, definire ac determinare valuit? Ita nempe res sese habet, ut strictissimi etiam mechanici ad sapientissimam creatoris dispositionem in phoenomenis quibusdam exponendis, provocare & confugere soleant. Unde *Physiologia*, summum naturae miraculum, artificiosissimam scilicet corporis nostri fabricam pervestigando, *Medicinam*, si non vere, ad minimum *sepe* & improprie *miraculosam* constituit.

Mens nobis nulla est, vel corpus human. vel Medicinam hoc sensu ad supernaturalem quandam evehere dignitatem, neque hinc thematis adsumti demonstrare veritatem, quam potius ex ipsa pathologica & therapeutica consideratione stabilire adnitamur.

§. IV.

Quum physiologicae considerationi subjaceat *Sanitas*, quae est status corporis nostri naturalis, in aequabili regularique partium inter sese agentium reagentiumque motu placidoque functionum successu, laudabili fluidarum mixtione & solidarum integritate consistens: pathologico quoque examini committatur sanitati contrarius *Morbis*, qui est status praeternaturalis in quo vel motus vel

Morbis tamen everti potest.

functionum vel mixtionis humorum seu integritatis partium constitutio & consistentia naturalis laeditur. Omnes autem, qui corpus infestant, morbi ex genere scilicet eorum sunt, qui sunt praeternaturam; oriuntur tamen vel remote vel proxime ab innumeris specialioribus, functiones partium vel remote vel proxime violentibus, mediis, *causae morbificae* dictis. Tristis vero nos docet continua experientia, etiam optime dispositum corporis mechanismum morbis everti & perverti, legeque, quibus in statu sano sub nexu quodam exactissimo actiones exeruntur, violari.

§. V.

Causae morbificae sunt vel physicae vel hyperphysicae.

Etsi morbi, qualescunque fuerint, sint status praeternaturam, id est naturae corporis, legibusque, quibus ea regitur, contrarius atque ordinem & nexum illius quomodocunque evertens: causae tamen, ex quibus illos, tamquam ex duplici fonte, promanantes cum doctissimis & in re medica bene meritis viris firmiter statuere non erubesco, sunt 1) vel *naturales ac physicae*, quarum ratio sufficiens vel ad rerum naturalium, vel ad non naturalium defectum, aut excessum aut depravationem referri, ac proinde a rationabili Medico facile resolvi & invenire potest. 2) *Supernaturales ac hyperphysicae*, quae quamvis physicum effectum, morbum nempe, producant, illae tamen in tantum ratione nostra adaequate pervestigari & plenarie erui haud possunt, in quantum rationem sui sufficientem non in actionibus & applicationibus physicis, sed principaliter & primario in viribus supernaturalibus, habent. Dari autem morbos a causis supernaturalibus inductos, Medico, naturae ministro, non obediens, sed divina

vina poscentes auxilia, & recta ratione & experientia probare, in proclivi est: Duobus enim hisce fulcris tota nititur humana cognitio, accedente autem revelationis testimonio praecipue eruditur.

Totum igitur, quod de morbis est, opus ad id redit, ut diligenter examinemus: *Quis supernaturaliter infligat morbos? Qui & quales ii sint, & quomodo inferantur & tollantur?* planior hinc, ad miraculosam Medicinam perveniendi, patebit via; quum cardo potissimum versetur in eo, ut rem intricatam extricemus, operae pretium est, de toto hoc negotio paullo prolixius agere.

§. VI.

Nec venerabilis nostri Antistitis HIPPOCRATIS *l. de morbo sacro* & *l. de morbis virginum*, notitia veri Dei attributorumque divinorum destituti, auctoritate deterritus, nec recentiorum quorundam opinione abductus, Deum hominibus morbos infligere posse non modo non absonum, sed rationi conforme esse & duco & dico. Priusquam autem ratiociniis illud evincere conabor, doctissimam AUGUSTINI sententiam desuper prolatam & probatam attente excipiamus. *Sicut Deo non fuit impossibile; ait l. de civitate Dei, quas voluit naturas instituire; sic ei non est impossibile, in quidquid voluerit, quas instituit mutare.* Et *L. contra Faustum MANICHAEUM 26. Cap. 3.* inquit: *Deus creator & conditor omnium naturarum nihil contra naturam facit; id enim erit cuique rei naturale, quod ille fecerit, a quo est omnis modus, numerus & ordo naturae.* Clarius paullo post: *Contra naturam non incongrue dicimus Deum aliquid facere, quod facit contra id, quod novimus in natura; hanc enim etiam appellamus naturam, co-*

Deus morbos infligit.

gnitum nobis cursum solitumque naturae: contra quem Deus, cum aliquid facit, magnalia vel mirabilia nominantur: contra illam vero summam naturae legem a notitia remotam, sive impiorum sive adhuc infirmorum, tam Deus nullo modo facit, quam contra se ipsum non facit. Ista acute & vere ostendunt, nec contra Dei potentiam, nec contra ordinem naturae esse ac absolute repugnare, morbos a Deo inferri; quod & ratione demonstratur.

§. VII.

Probatur

1.

Morbi a Deo immediate inflictis non destruant naturae ordinem. Etsi enim Deus omnia singulorum entium genera universali quodam comprehenderit ac composuerit systemate: existentiam tamen singulorum ita laxè & contingenter sese habere voluit, ut, uno horum languescente, vel etiam pereunte, universale illud causarum naturalium generumve systema integrum & inviolatum subsisteret. Ergo multo minus ordinem Universi invertere poterit inflictus a Deo morbus.

2.

Neque probari ex adverso potest, existentiam singulorum strictissime in nexu comprehensam esse, hoc quidem sensu, quod Deus libertatis & omnipotentiae suae incircumscriptae agendi, existentiamque unius alteriusve entis ad libitum vel per morbos infirmandi, vel morte tollendi, actum & vim remiserit, aut amiserit.

3.

Praeterea quis evincet, morbos inducere Deo repugnare? Vel hoc ideo; quoniam morbi sunt status, in quem redigitur homo, sanitate deterior, atque Deus vi Nexus, omnibus bene & sapienter factis, nihil deteriorare, imo nec meliorare valet? Vel quia malum inter homines disseminare bonitati divinae haud convenit? Non primum; siquidem morbi morsque ipsa in genere

nere ad nexum pertinent, & causam sufficientem in altero agente positam habent: quidquid autem in nexu est, ut sic malum ac status deterior respectu nexus non est, licet id sit respectu subjecti, quod affligitur. Quis insuper disputabit, morbum aliquem a Deo immediate inflictum, extra conceptum nexum esse? Potuit enim Deus in formando Universi systemate aeque bene hunc, ac alios, praevidisse & eo comprehendisse: atque hoc in casu Deus non deterioraret statum hominis, cui morbum, qui iam nexui inesse poterit, superinducit.

Ingeres utique: quodsi Deus morbum quendam supernaturalem (de quo unice nobis sermo est) praevidit atque in nexu comprehendit: naturalis non supernaturalis praedicato accipiendus is erit. Ad hoc respondeo, morbum non ideo solum supernaturaliter ac miraculose esse inflictum, quia a Deo praevisus, sed quoniam ab eo immediate & absque causarum secundarum concursu, illatus est: de quo plura in decursu dicentur.

§. VIII.

Quantumvis optimo & sanctissimo Enti divino, morborum plagis genus humanum cruciari, haud convenire putant, decepti tamen, cum HIPPOCRATE multi: Cum tamen morbi mala universi non sint, sed potius individuorum, quae tanguntur, afflictio, qua iustissimus simul Arbiter ex aequo iudicio & sapientissima dispositione, ira & poena dignos plectendi & jus & potestatem atque potentiam habet. Quandoquidem bonus finis bona, non mala, quibus medianibus ille attingitur, exigit media: finem autem malum a Deo unquam intendi, blasphemum est cogitare. Hinc & morbi, quibus finis utique bonus

bonus (perverfos scil. legum transgressores puniendo vel convertendi, vel tristi horum perditionis & punitionis exemplo alios erudiendi) a Deo obtinetur, de se mali non sunt; adeoque etiam divinae bonitati, eos hominibus infligere, adversari nequaquam credendum est.

§. IX.

5. Et vero qui poterimus aliter, tot instructi exemplis & comminationibus tam veteris, quam novi foederis? *Exempla* luculenta suppeditant Lepra Miriam Num. 12. qua septem diebus laboravit, quod in fratrem Mosem murrurasset. Mosis quoque manus leprosa, Exod. 4. Nec non Oziae regis Judae, qui, quod sanctuarium Domini fuisset ingressus, ea correptus tota vita laboravit. *Lepra Naaman adhaerebit tibi, o Gebazi, & semini tuo in seculum. Et egressus est a conspectu eius leprosus, sicut nix.* 2 Reg. 5. Plaga Domini vocatur 2 Paralip. 26. Languor alvi insanabilis jorami toto biennio. 2 Paralip. 21. Brachium arefactum Jeroboami ob Prophetam apprehensum 3 Reg. 13. Unde tot clades exercituum? occubuit unica nocte omne Aegypti primogenitum. Assyriorum autem centum octoginta quinque millia interemta in castris 4 Reg. 14. Esaiæ 37. & 2 Paralip. 2. Davide populum numerante intra triduum septuaginta millia virorum misere periere. Unde melancholia Saulis, tribulationes Jobi, Sarae maritorum funera, coecitas Pauli triduana, tot denique afflicti in Evangelio? *Comminationes* quod attinet, eae admodum severae in legis transgressores reperiuntur Deut. 28. Exod. 15. Levit. 26. Num. 12. &c.

§. X.

Deus per an.

Porro in arbitrio quoque Dei est, vel immediate, vel

vel mediate per angelos suos nempe ministros, vel per daemones, supra ordinem ac vires naturae tamen, fontes, aut quos visum fuerit, punire. Equidem GALENUS no-
 ster & AVICENNA non videntur admisisse morborum ir-
 rogatores seu immissores daemones; imo ipsum HIPPO-
 CRATEM in partes suas trahere non dubitavit PERGAME-
 NUS. Verum HIPPOCRATI longe quidem aliud tribuit
Andr. CAESALPINUS admirator ejus: reliquis autem op-
 ponimus, quidquid optimorum ac pie eruditorum Medi-
 corum est. AVICENNAE vero interpres sic habet: *Excantationes naturaliter effectum non habent, nec vim omni-
 no ullam demittendi hominis sanitatem in aegritudinem; quod qui arbitrantur, ipsimet sese excantare videntur, imaginatione corrupta. Uno tamen modo hoc evenire posse, fatendum est, si divinae censurae Majestas id adnuat. Quanquam autem non dixerim cum Job. SPONDANO in Homeri Odyss. ubi de Lycantropis agit, Dei bonitatis esse & ad ejus gloriam pertinere tam admirandos effectus creaturae, nempe Daemoni, concessisse, (non enim Deus in Beelzebub operatur, nec per se, nisi ut causa universalis, nec per accidens juvat magicas incantationes, sed longe aliter per angelos bonos agit) haec tamen ita fieri & juste quidem in hominum poenam fieri, in confesso est, & ex sequentibus constabit argumentis.*

gelos immit-
 tit morbos.

§. XI.

Et velle & posse subdolum hunc veteratorem, ea qua pollet, naturae rerumque humanarum pericia, mille modis hominibus nocere ac supplantare, *Dissertatione medica de Potestate diaboli in corpus humanum*, Vir magnificus D. D. PRAESES longe celeberrimus & Praeceptor meus

Spiritus in
 corpora ope-
 rari possunt.

C

devo-

devotissimo cultu prosequendus, tam solide & clare proposuit, ut, quod opponeretur, vix detur: Cujus rationibus innixus, paucis rem probo rationibus. Omnis spiritus naturaliter ac essentialiter vis est, facultate agendi gaudens: facultas ista seu vis motrix spirituum corporibus communicari potest; sicuti ipsa prima motus emanatio & derivatio in materiam succedit a causa & principio immateriali; (conf. DN. D. PRAESIDIS doctissime conscripta Physica) nullum enim corpus se ipsum movet vi propria motrice, haecque ab illo essentialiter differt, adeoque motus materiae proprius non est. Unde ex pura necessitate consequentiae fluit: Spiritus habere imo & esse absolutam & essentialem facultatem, corpora movendi. Neque tantum spiritus in subtilem, sed etiam in crassam materiam agere possunt; qui namque relationem & efficaciam motus in & ad materiam intellexerit, is facile etiam perspiciet, quod debilior & minor gradus motus a tenero puero exercitus, rite concentratus, aequae bene corpus plurium centenariorum agitare & movere possit, ac validior & non concentratus: quod cum multis experimentis mechanicis stabilitum sit; equis erit, qui dubiter, subtiliorem emanationem motus, e spirituali causa movente provenientem, habere absolutam necessitatem non tantum ad subtiliora, sed & ad crassa corpora pertingendi eademque contingendi? Quid quod vires spirituum, ex carcere corporis liberatorum, potentiores, tantoque magis corpora motibus afficere & dirigere possunt, quanto subtiliores & concentratiores illae sunt.

Hanc quidem veritatis lucem velamine apparentiae obducere & obscurare videtur notum, sed & fictum hoc dictum:

inter

*inter corporeum & incorporeum nullum dari commercium
sive nullam relationem activitatis & patibilitatis; quod,
quemadmodum petitionem principii satis luculentam olet,
falsum esse ex pluribus phaenomenis & mutationibus, ab
anima nostra, vero utpote spiritu, in corpus exeri solitis,
ad unguem, nisi proposita differendi brevitatis abrumpere
juberet, probari posset. Conf. Dn. D. PRAESIDIS vix non
innumera & immensa, de hac materia solidissime tractantia,
opera. Item Excellent. & celeberrimi JUNKERI, Patroni
& Praeceptoris mei nunquam non colendissimi, *Conspectus
Physiol.**

§. XII.

Daemones sub spirituum genere comprehendi, ac proinde veros spiritus eos esse, quis ignorat? eos praeterea vim, in materias ac corpora agendi, habere, quis negat? Quum enim donorum naturalium nullum peccando amiserint; adeoque angelica eorum essentia non interierit: magnae virtutis, virium valentissimarum, calliditatis incredibilis, sapientiae plusquam humanae, artificiique technas perniciosissimas fuso specioso struendi, incomparabilis illos esse, patet. Noscunt porro illi sympathias & antipathias rerum naturalium; noscunt qualitates, rebus quibuslibet peculiare; noscunt accurate, quid valerudini hominis noxium, quidque commodum; noscunt proinde quid agitet humores pravae in corpore latentes, quid bonos corrumpat, structuramque solidorum laxet vel luxet; Noscunt & hinc partes membranaceo-nerveas gravissimis passim afficere doloribus diuturnis & acerbissimis excarnificare cruciatibus, horrendis & inauditis corpus agitare motibus, multifariisque phantasia turbare modis; sic proinde diversis, sed & fonticis corpora hominum

Daemon potest morbos inducere corporibus humanis.

inficere & afficere morbis. Deo nimirum permittente, quanta non sunt stupenda! quanta Magi Ægyptii præstant in Exodo! Pluit ignis coelitus, ruit in oves Jobi, procellae impetuosæ commoventur, convulsæ ab imis sedibus domus diffringuntur, disjiciuntur, & illius liberi opprimuntur.

Conf. Tob. ANDREAS Tract. de malor. angelor. potentia in corp. CLERICUS in Pneumatol. sect. 2. cap. 4. p. 79. Item Job. LANGIUS l. 2. Epist. 34. ventilans hanc Quæstionem: an Daemones humana corpora morbis affligere queant? Dn. D. PRAESIDIS Jurisprudentia medica, Part. 1. cap. XI. §. 10. not. a. Ejusdem Parbologia Sect. XI. p. 921. Praxis Univerf. pag. 906. Cass. REJES. Camp. Elys. quæst. 97. n. 10. GULDENKLEE l. 7. n. 290. BARTHOLINUS de morbis biblicis cap. 19. p. 64.

§ XIII.

Daemoni nec plus nec minus, quam par est, tribuendum,

Non nego, doctrinam, de Daemonum in corpora potestate satis frequenter perverse tractari, ita ut quidam fatuitate animi, superstitione & credulitate occaecari, plus quam vera, sobria & prudens diversorum effectuum pensatio, conciliatio & deliberatio permittit, illis tribuant. Unde interdum contingit, quod illis ipsis quandoque imputentur adscribanturque vires, quæ soli Deo competunt. v. g. quasi futura promiscue indicare, immediate cogitationes hominum scrutari; verum & perfectum corpus naturale formare, ex nihilo aliud efficere, corpus humanum quoad omnes partes absolutum producere ac per generationem propagare, amissamque illius partem integre restituere possent: quas, quibusque similes fabellas plurimi, papicolarum superstitione & ignorantia obnubilati ex numero plebis & doctorum descendunt. Unde Daemonum

monum praestigiae multis sunt asyllum ignorantiae in morbis praecipue intricatis, quodsi eorum caussae, etsi naturales fuerint, ignorantur. Ita *Sopbron KOZACK* in *dedicat. tr. de Haemorrhagiis*, omnes morbos a Daemoniis deducere non verebatur. Absit ergo statim cum vulgo indoctisque Chirurgis Veneficia daemoniaca declamare, quoties in morborum rariorum & archealium symptomatibus extricandis ac cognoscendis rationem promte indagare & indicare nescimus. Absit quoque proterve & pertinaciter omnem, morbos hominibus infligendi, potentiam iis plane denegare: Quantum enim ii in hoc genere valeant, omnium temporum, licet non omnes, verae testantur historiae.

§. XIV.

Considerara Spirituum, Dei scilicet angelorumque tam lucis, quam tenebrarum, in morbis disseminandis potentium, facultate & activitate, oculos paululum convertamus ad homines, quibus, morbos prodigiosos excitandi, potestas, vel a Deo largiente, vel Daemone surrogante, inest. Sicut enim per homines, probos tamen, Deum aliquando stupendos affectus, in poenam hominibus, irrogasse liquet ex Aegypti plaga sexta; interea dum Moses & Aaron cinerem de camino in coelum spargunt, foedis ulceribus & pustulis divexatis Aegyptiis: ita ut, ab hominibus Daemoni mancipatis, istius sui magistri ope, durissima symptomata & morbos dirissimos hominibus inferri possent, multis hic probare, sit operam ludere. *Malefici* aut *Venefici* sunt, qui, instructi Arte magica, qua ope Daemonis alteri damnum parant, morbos excitare & causari norunt. De priscis Corybantibus, quorum 32. credebantur malefici

Ab hominibus quoque morbi supernaturales inferri possunt.

inferre, & 20. alii eadem amovere, videri potest APOLLONII *Scholiastes l. 1.* Tales praestigiosos illusores, variis divinationum & fascino larvis deludentes, iisque imposturis Medicinam foede conspurcantes; venenis nimirum & philtis ex quacunq; materia paratis & propinatis, illitis sive reconditis, atrocissima symptomata in bestiis pariter ac hominibus cientes, Medicis quoque tantum negotii creantes, omne pene aevum tulit.

Vide *Bapt. CODRONCHII l. de Veneficiis & morbis veneficis.*

§. XV.

Acerbissimi
ab illis inferuntur morbi.

Ostensis visisque extraordinariis morborum istoribus, accurato strictiorique examine indagemus digitemusque varias affectuum, superne & occulte illatorum, species cuique caussae proprias & proportionatas. Pleni sunt tam Philosophorum, quam Medicorum, juristarum, Theologorumque libri; plenae sunt & sacrae & profanae Litterae, Historiae ac praecipue Observationes medicae; plena sunt omnis temporis allata exempla, quam horrenda, captumque omnium Philosophorum excedentia, morborum, qui aut vindicem Dei dextram, aut diabolismum sapiunt, genera; & in iis admiranda, quae naturae vires longe excedunt, symptomata. Etsi autem corporis Oeconomia, physicarum rerum abusu, eo usque laedi possit, ut acerbissimi inde oboriantur morborum insultus; longe tamen acerbiores & minus ratione adsequendi, atque, rationabiliter etiam applicatis remediis, minus tollendi isti sunt quos *morbos divinos*, supernaturalesve vocamus: de quibus vid. JORDANUS *Diff. de eo quod divinum est in medicina*, quam, etsi judiciose disposuit, tamen

men plerumque fabulose composuit, & historiis, minus fide dignis, innixam ita reposuit, ut filum eius sequi vix tute liceat.

Non ignoro, *Petr. POMPONATIUM* Mantuanum, sicut omnium miraculorum, ita & morborum coelitus imissorum ac supernaturalium fidem infringendo, hoc modo fargisse; dum imaginationi & coelorum influxionibus, quidquid mirabilium in natura est, adscriptit. *THEOPHRASTUM* quoque *PARACELSUM* praeposteram illam imaginationem cum reliquis deliramentis magicis, postliminio ex ore revocatis, produxisse. Sed de his & aliis apte sonat: *dum vitant stulti vitia, in contraria currunt.*

§. XVI.

Quemadmodum supernaturales nomino morbos, quatenus modo, naturae vires excedente & rationis captum superante, infliguntur; atque hinc vel iusto iudicio a Deo, vel, permittente eo, a spiritu, vel malevolo quodam homine: ita eosdem in duplicem dispesco classem, eorum scil. qui 1) a Deo spiritibusque coelestibus infligi solent, &, quamvis nihil contribuentibus ullis causis morborum procatarteticis, ad certum quoddam genus referri possunt. Sic triduaana coecitate percutitur Saulus; Zacharias loquela privatur; Jeroboamo exaruit manus, quam extenderat contra prophetam, nec valuit retrahere eam. *3 Reg. 13.* Optimi parentis filium, sed & crudelissimum fratricidam Joramum percussit Jehovah in intestinis infirmitate, cui non erat medela; longaque consumtus tabe, egressit intestina sua, mortuusque est infirmitatibus malis. Sic lepra Judaica *Lev. 13.* parum a divina ultione aberit. Sic etiam tyrannorum Christi fideles opprimentium, iniqua & in humana facinora morbis & morte, occulta quidem vi, sed aperta

Affectus a
Deo immissi.

aperta morborum poena, punita legimus: Huc refero historiam, quam de SERRES commemorat de Carolo IX. Galliae Rege, qui haemorrhagia, ex omnibus excretoriis erumpente ac profuente, functus est crudelissima sua vita, sanguine tot innocentium in nuptiis Parisiensibus profuso. Prout olim angeli 2 *Macchab.* 3. percusserunt plagis Heliodorum, cum spoliū templis intenderet: Herodesque praeter alia infanda symptomata, pudendorum quoque putrefactione, vermibus scaturiente, divexabatur.

In recensendis SS. & recentiorum temporum historiis, fidem meam ne decoquam, non immorabor, dum isthaec sufficienter miros, quos Deus infixit, morbos ostendant.

§. XVII.

Aatroces affectus a diabolo causati.

2) Hos autem ipsos, qui per diaboli activitatem sese exserunt, morbos maxime implicatos, intricatos, perversos, contumaces, inque motuum vitii consistentes, curatu difficillimos quoque esse, quis ambigit? Produunt enim sese crudelissimis spasmis & convulsionibus, alterationibus in animo abstrusis, & cruciatibus in corpore confusis. Talia sunt *insomnia diabolica*, de quibus REJESIUS q. 37. p. 449. 458. *Inedia daemoniaca*, quam describit REJESIUS idem q. 5-8. p. 431. *Ecstasis diabolica* cujus meminit MARCUS MARCI in *Philos. restit.* P. 3. *subs.* 5. p. 569. PEUCERUS de *var. divinat. gener.* REJES. qu. 81. p. 1069. 1070. n. 5. GARMANNUS de *miraculis mortuor.* *dissert. praelim. Sect.* 1. §. 28. *Convulsiones horrificae.* Veluti apud AUGUSTINUM l. 22. c. 8. de *Civit. Dei*, de decem liberis, prope Caesaream Capadociae a matre enecatis, habetur. Aut *Spasmo bolotnico* mirandum in modum corripiuntur, ceu Westphalae mulieris filius, diris devotus apud Laur. ANANIAM reperitur.

tur. Inscrutabilis *noctambulorum* (quorum affectus saepe numero naturales esse non negaverim) *inquietudo*, actionumque eorum miranda varietas, quae neque ad fortissimam imaginationem, nec ad spumantem & multo fervido spiritu abundantem sanguinem, nec ad deliria sui generis (sensu enim communis non laborat confusa, more delirantium, agitatione) referri potest; ut hinc, supra naturam aliquid subesse nisi admiseris, verear, ne integris sensibus magis delires, ac somnambuli isti ligatis; quale notatu dignum exemplum Magnif. Dn. PRAESES, quod prudenti ejus observationi innotuit, recensere potest.

§. XVIII.

Homines inter, quos, volente, vel potius permittente Deo, affectuum durorum & dirorum effectores constituimus, bonis volente, & malis permittente Deo morbos mortemve inferendi vim tribuere, experientia jubet. Dum enim Christianorum nullus ignorat, foedis ulceribus & pustulis divexatos fuisse Aegyptios, Mose & Aarone cinerem de camino in coelum spargentibus. Petroque devovente & uxorem & maritum subita morte correptos fuisse: Id quod sacrae de bonis, & prophanae paginae, sed non semper fictae & vanae, de malis ac veneficis restari solent. Et si quoque poetarum auctoritas parum habeat, in probando, ponderis, non tamen omne sui perdit, in asserendo, vigoris; poetarum namque fabulae semper ex vero suam trahunt originem. Hinc veneficia Circes HOMERUS descripsit; de qua etiam VIRGILIUS: *Carminibus Circe socios mutavit Ulyssis &c. In 4. Aeneidos* Dido ad sororem Annam de Massylae gentis sacerdote quadam venefica potenti nocere. Gloriatur de talibus Venefica apud OVIDIUM. Sine fabula quoque canit NASO de Medea:

Item ab hominibus illati.

D

Devo-

*Devovet absentem, simulacraque cerea fingit,
Et miserum tenues in jecur urget acus.*

Sic complures miseri, Veneficarum personarum malitia cruciati, doloribus acutissimis, punctiōibus, inflationibus, dejectionibus vomitibusque, naturae modum & viam excedentibus; cum prodierunt araneae copiosae, impliciti crines, ligna, spinæ, ossa, opilionis subligaculum, sedae porcorum, pelli inhaerentes, acus, ferramenta, stramen, cornu, lucernæ, pennæ pavonis, Olivaria corpora 60. una vice ex foemina, fera quadrupes hirsuta; Item per vias urinarias culmi hordeacei geniculati, fungi, pilorum integri fasciculi, lanæ, filamenta duplicata cum nodo, draco alatus, conchilia, membranæ lanosæ, velut ochra tinctæ, ac varii monstrosi vermes & animalia. Non minora insiguntur mala *Phyltris*, amoris odiive conciliandi adminiculis, quorum alia menti soli, alia menti & corpori obesse, scimus. Prioris generis sunt ut plurimum Incantationes nudæ, posterioris vero, quæ per Illigationes aut contractum fiunt, si maxime intus adsumuntur; quum sapius mista venena habeant, ut verum sit illud OVIDII:

Phyltra nocent animis, vimque furoris habent.

Cujus duo ipse vidi miranda exempla; unum in Gallicæ linguæ quodam præceptore meo, Huttin, alterum in officiali quodam legionis Suecicæ, Corono-Weissenburgi eodem, quo ibi degeram, tempore habitante. Nec prætereunda est ominosa illa *Nodatio* de qua DN. D. PRAESES in *Jurisprud. med. p. 1. c. 2. §. 16. lit. a. b. p. 32.*

§. XIX.

Hos affectus
non naturales
sed supernar.

Et si hæc, quam ingenue tradidi & tractavi, morborum, captum sane nostrum & naturæ leges superantium, series

series ex tam miro deducta sit fonte, ut ab obreſcatorum, esse, demon-
 de principiis causisque morborum tantum naturalibus fa- stratur.
 licitorum ac instructorum altaque nequaquam sapientiam, cavillationibus vix libera ac intacta defendi & ſervari queat : eam tanto verius ſinceriusque ſupernaturalibus his cauſis adſcribere, audeo ; quanto inadaequiores ſunt, quas illi vel imaginationi, vel peregrinis miſmatibus, vel occultis naturae viribus attribuunt, rationes. Quis enim (rectum namque eſt regula curvi) vires naturae phyſicas penetrans & aperte ſciens, ſymptomata & phoenomena morboſa cum legibus ac viribus ſibi notis conferendo, non perſpecte iudicabit : illa his eſſe ſuperiora, nullamque aut vix aliquam in his latitare rationis ſufficientis umbram ? Quis fide digniſſimorum, naturae ſcrutatorum, Medicorum authoritati pondus detrudere, ſpeciemque facti negare audebit ?

§. XX.

Cum PLINIO l. 7. c. 2. de Prodigioſis quibusdam gen- Dubia heic fa-
 tibus utique argues: Haec & talia ex hominum genere lu- cienda ſolvu-
 dibria ſibi, nobis miracula, ingenioſa fecit natura. Verum untur.
 tamen eſſi non negaverim, cum natura nunquam ſit otioſa, poſſe eorum nonnulla etiam naturaliter, utut extra ordinem conſuerum, in corporibus hominum generari. Quid enim Pica ſeu Malacia (quae eſt appetitus depravatus rerum vel ad nutritionem prorſus ineptarum, vel in quantitate aut qualitate vitioſe ſe habentium). Communius eſt gravidis mulieribus ? Quidque frequentius non melancholicis ſolum, ſed & Phrenitidis & Paraphrenitidis delirio raptis, quam lapides, ligna, carbones, cretam, lutum, faevum, candelas, teſtas cochlearum, animalium (ſ. ſit v.

verbo) stercore, foenum, stramen, pilos, pisces, mures vivos carnesque etiam humanas crudas devorare; ut, si quid vel per abscessus, vel per excretorium quoddam depositum ac emissum ex corpore fuerit, non nisi naturaliter rotatus processus sese habere videatur. Quod cum ambabus largiar manibus, quis est qui indifferenter adserer; Ex eo quod ii, quorum phantasia corrupta est, aliquando peregrina & inepta ingerunt corpora, eademque forte adhuc integra egerunt: Ergo omnium, qui monstrosa talia egererint corpora, phantasiam fuisse corruptam. Adplaudente experientia & distante continua Medicorum observatione consequens istud tanto securius negatur, quo magis certum est, & Gravidas & Melancholicos citra levissimam sanitatis noxam, quidquid injucundum natura alias abhorret, deglutire. Nec, si morborum quendam sese hoc stupendo modo exseruisse legimus, eundem vel Gravidae vel Melancholico; sed iis, quos nulla Melancholiae confusio stimulavit, obtigisse reperimus. Quid quod sanae rationi conforme est Deo, Daemone & Naturae tribuere vires, quae cuique propriae sunt; sicque tam vitia proterve negantium, quam errores superstitiosae credentium evitare; cui obtinendo fini, modum, quo 1) Deus, 2) Daemon, 3) probi & 4) improbi homines inferunt morbos illos supernaturales, paucis demonstrationibus ostendendo, faciam satis.

§. XXI.

Quam constantis etiam veritatis sit; Deum, vel ad emendandas futuras, vel ad puniendas praeteritas hominum actiones, graves morborum non tantum infixisse, sed & insigere adhuc posse plagas; tanto tamen magis
inco-

Quibus modis
morbos hos
inferat.

1) Deus im-
mediate & in-
scrutabiliter.

incognitus, minusque scrutabilis est, quo id praestat, modus. Enimvero omnes omnium corporum vires Deo, utpote suo formatori, subsunt, parentque; ex illius nutu cuncta, quae Univerſus ſinu ac nexu ſuo ampliffimo ſoyet, dependent. Ergo, quidquid Is in rerum natura ſerio fieri voluerit, fiet eo, quo res ab illo dependent, modo: Sed hic immediatus eſt. Hinc & Deum immediate operari in natura, luce meridiana clarius eſt. Finitos noſtrae, ignorantiae craſſitiae obductae, rationis terminos tranſcendit arcana divinae Voluntatis, in hominum corpora immediate operantis, actio, qua ſubito functiones corporis turbantur, motus naturales vel exacerbantur vel imminuuntur vel proſus auferuntur, partes ſuo officio deſtituuntur, humores circulantes confunduntur, atque Oeconomia vitalis vel in tantum vel in totum evertitur.

Exploſae jamjam tranſiere, cum ceteris erroribus, credulae Antiquitatis nugae, quae Deum, mediante aſtrorum in corpora influxu, mirabilium morborum auctorem laborioſe excogitavit.

§. XXII.

Quoniam potentiffima Domini manus non eſt abbreviata, nec ullo rerum nexu ad certas leges determinata, alligata ac reſtricta; ſed ſemper libera, aequaliter, ac in creationis instanti, omnipotens, ſolaque voluntatis ſuae virtute efficax: longe alio (bonos ſemper ad fines) quam Daemones, modo morbos, prout & reliqua excitat. Illi enim bona ſemper volenti ſamula obſequitur natura; his autem malum malis actionibus intendentibus ſcopum, non ſolum libere & naturaliter non ſubeſt, ſed etiam reſiſtit in tantum, ut, ſi oeconomiae vitalis deſtructionem ac confu-

II) Daemonis
modi inferendi
morbos.

1) Animales
functiones
turbando.

tionem morbis excitare voluerint, isti non virtute imperii, sed instrumentorum malitiosorum proximiorum ad corpus applicatione id ipsum efficiant: Et quidem triplici hoc, generaliter tradito, modo. *Primo* dum ipsam animam corumpunt, perturbant, eidemque perverfas ideas & phantasias, secundum quas illa dein confusos tales in corpore motus elicit, insinuant; anima namque confusis ideis agitata, turbulenta in humoribus ciet procellas. Quandoquidem hominis sensa immediate perspicere & movere renesque ac corda scrutari, solius Dei est; hinc Daemones, ad turbandas animae facultates, diversis utuntur mediis: dum vel ordinarias functiones vitales cum moralibus consentientes acute & callide advertunt, explorant, connectunt & secundum illas subinde suas illusiones & suggestiones instituunt, hominumque temperamentis, imprimis melancholicis, abutuntur. Testantibus id ipsum CONRINGIO *Disp. de incantationis efficacia circa morbos.* BEHRNS *in Pneumatol. med.* REJESIUS *l. c. qu. 27. 28.* DE THARDING *de obsessione spuria, A. N. C. Cent. 9. obs. 29.* & BORELLUS *Cent. 2. obs. 22.* Fascinum ad infaniam, atque *Cent. 1. obs. 91.* cum CAESALPINO *de daemon. investig. c. 10.* Fascinum ad odium allegat. Adeoque anima in suis naturalibus functionibus turbari a Daemonibus solet & valet, vel per *fascinum*, vel per *insomnia*, de quibus REJESIUS *l. c.* ut & per varias terrificas illusiones, apparitiones, & qualiacunque alia glaucomata, sensus hominis graviter ferientia & afficientia, horridamque mentis pariter ac corporis commotionem efficientia. Confusa his aliisque modis anima, varias deliriorum species, corpus in consensum trahentes, ortum a Daemonibus trahere posse, quis dubi-

dubitat? Haecque omnia in hominis perniciem, non instrumentis & subsidiis naturalibus, in animam moliuntur ac exercent, modo prorsus spiritali, quo qua spiritus cum anima ideas communicare, immoderatum gaudium, timorem, terrorem, moerorem, desiderium, affectum vel iracundum vel voluptuosum excitare possunt; aequae ac homo homini, sine mediis crasse materialibus, sed verbis, gestibus &c. offensiones, iram, amorem, corporisque noxam parare valet.

§. XXIII.

Altera autem, quod nempe Daemon potestatem suam in corpus humanum, mediantibus subjectis naturalibus, exercent, methodus, ratio & alteratio ista est: dum scilicet ipse subjecta illa subtili modo corpori insinuat ac applicat. Quod si enim is sagax & fallax est philosophus, qui sympathias & antipathias rerum naturalium acute & astute novit, ut inde evenientium effectuum ac affectuum consequentiae ei prorsus incognitae haud sint, parum (nisi quod ex parte Dei prohibentis est) hinc difficultatis, in struendis fraudulentis his technis, insinuandisque corpori materiis morbificis, patitur. Etenim si (ut SEBIZIUS in *diff. de contagio ait*) contagium homine insensibiliter, naturali tamen modo communicatur; quidni perniciosorum subjectorum communicationem hac quoque ratione contingere autememus? Quis namque eorum, qui frustra vitri, fragmenta testarum, fasciculos filii, straminis, capillorum &c. partim per loca excretoria, partim per abscessus ejecere, unquam sensit, sibi tale corpus peregrinum intrudi? Cum tamen subjecta aut sint naturalia, & naturaliter eliminata, ultra proprias tamen naturae, sed per daemones

2) Materias nocivas corpori subtiliter insinuando.

monis vires id contigisse, concludere licet. Utrum autem talia subiecta insinuet hominibus integra? an per minutissima ramenta illa congerat; eademque, ut in sua congerie forma & figura rursus compareant, pro sua artificiosa energia iterum conglomeret? nec volumus, nec debemus explorare. Opinantur aliqui, cineres & limaturas eorum, quae vel vomitu, vel depositione alvina vel mictione, vel sudore, vel abscessibus egeruntur, magno Tentatoris artificio in ventre posse redintegrari, quod HELIDAEO PADOANO, Bononiensis hospitatis Medico, placuit asseverare. Alii statuunt, ut BINSFELDIIUS, daemonem dormientium secto corpore, clam haec ingerere, subito rursus subducta cicatrice. Alii, daemonem cutis poros, imo & gulam adeo distendere existimant, ut grandioribus etiam materiis introitus ac exitus pateat. Etsi opiniones istae sane ridiculae videantur cuidam; laudabilis tamen iste, quem in explicandis illis, quae rationis captum excedunt, phaenomenis & modis determinandis adhibuere, labor atque conatus non omnino contemnendus est.

§. XXIV.

3) Corpora
immediate ob-
sidendo.

Non modo mediante rerum quarundam nocivarum infectione atque injectione, sed & immediate Diabolus corpora, ex speciali divino iudicio & permissione, invadere, acerbissimisque doloribus ac commotionibus affligere valet. Qua autem ratione sese immitat corporibus, LACTANTIUS *lib. 2. c. 14. de rer. orig.* habet: *cum sint spiritus tenues & incomprehensibiles, insinuant se nonnunquam corporibus hominum, & occulte in visceribus aperti valetudinem vitiant, morbos cient, somniis animos terrent, mentes furoribus quatiant; ut homines bis malis cogantur*
ad

ad eorum auxilia recurrere. Acumen quoque suum de clanculario hoc ingressu exercet more suo, id est plane philosophico, *Andreas CAESALPINUS in Daem. investig.* Vult nimirum, cum illabitur Daemon, spiritum aliquem aut extrinsecus cum eo intromissum, aut in ipsomet corpore genitum, pro nutu daemonis movere organa obsessi, ac latitare plerumque circa articulos vel intra cutem; cumque motus miros & horrendo ciere intendit, partes membranaceo-nerveas, aut nervos ipsos vellicare, stimulare, irritare, ac sic affectus plane mirandos & supernaturales excitare & exasperare. Sed qua ratione legio *Luca 8.* unum hominem possederit, novit is, qui omnia. Quem admodum suspicamur Daemonem, viventia, ut crucientur, intransent corpora; ita ex-vel in-animatis abutitur corporibus, ut creduli superstitiosi (quales Ægyptii olim Papicolae hodieum) decipiantur delusionibus. Gloriantur licet pontificii de fictis in ecclesia sua miraculis, perpetram Deo, aut sancto alicui adscriptis; Confusi tamen simul erubescant, quod daemonis artificii & mendacii decepti, stygiis praestigiis & captionibus subscribant. Ita nimirum illudit Daemon, ut, per quem Gentiles (qualis fuit Tutia virgo vestalis incesta, quae Romae cum precatione certa, aquam cribro hausisse anno Urbis 609. Plinio aurore, fertur) mira, imo sic dicta patrarunt miracula; eodem etiam cooperante illi plures portentosos experiuntur effectus, quos pii & purae Evangelii doctrinae lucem sequentes averfantur, animitusque respuunt.

§. XXV.

Nec a recto & praefixo tramite me aberraturum credo, si paucis & incidenter heic ostendero, quomodo
E
Daemo-

Superstitiosi
 ritus papista-
 rum.

Daemoni vires & potestas, quae ex oriente Evangelii Sole dissipabantur & exulabant, rursus inter homines irrepere, sese irradicare & furorem suum exferere ceperunt. Tempore enim illo infelicissimo, quo GREGORIUS M. Hierarchiam condere coepit, qui formam aliquam & memoriam externorum rituum veterem, jam abusu superstitioso depravatam, & consuetudine, quae inoleverat, confirmatam, cum retinere vellet & cuperet ethnicis adhuc tenebris detentos ad christianae religionis studium allicere; magna ex parte, quod in prima ac puriore Ecclesia fuit, mutavit, tempori inserviens: Sic novam publicorum rituum formam, ex judaicis & Ethnicis constaram ac consuetam, hypocriticae ostentationis plus, quam pietatis non fictae, prae se ferentem condidit; dum sanctorum memoriae ethnica consecravit templa, ad quae panegyres & supplicationes ritu prorsus ethnico, constituit, & persuasionem de oblatione in Missa confirmavit. Aetas sequens paulatim magis magisque discessit a norma & veritate verbi, atque adauxit errores, superstitiones, idololatrias cultus, abusus verbi & sacramenti. Auxit & superbiam Pontificum ac dominandi cupiditatem, quae non prius quievit, quam Imperatores e sede Imperii ac Urbe Roma excussi, omnique autoritate spoliati fuerint ab iis, qui per agmina Satellitii monastici plura alia regna vi ac potestate affectata & ficta vicerunt, & superstitionis fascino vinceta retinuerunt sub officio & jugo, quod faventibus superis excussimus, feliciori nati fidere; quod ut superne exoritur & luceat iis, quos tenebrae praedudiciorum, vel onus mancipatus subjugatos obnubilavit, & in quorum unicum subsidium haec addere, amor veritatis dictavit, ex corde precor & voveo. §. XXVI.

§. XXVI.

Quodsi autem Daemoni, Ethnicorum ritibus & cultu adhuc honorato, potestatem aliquam in plus vel minus imprudenter eum sequentes denegare consultum & rationabile haud esset. Quidni, cumulata caligine extincta ac sopita verae doctrinae luce, & evulsa prorsus ex animis Papistarum, in plusquam cimmericas tenebras demersorum, omni memoria veri & puri Dei verbi, restitutum fuisse Daemonis potestatem annuemus? Nonne auspicatorum aliquid Ethnici vel statuas salutarunt (*quas Papistae nomine Sanctorum salutant*)? Vel diabolicos consuluerunt vates (*quorum vices subierunt Monachi*)? Vel praesidia petiverunt ac successus ab idolo Maozim, (*quale etiam illi sibi consecrant*)? Hinc Daemon, credulitate hominum excitatus, ominosa perpetrandi & occasionem & libertatem haber optimam, quam olim eum habuisse inter Ethnicos novimus. Cur non per S. S. imagunculas eadem, quae per idola ethnica edidit, oracula & miracula pariter efficeret? Quotiescunque igitur occurrerint historiae S.S. statuis miraculosam attribuentes virtutem, vel absurda mendacia fabulasque aniles ac dolosa Monachorum artificia, vel lusus daemoniacos illusionesque esse, sciamus. Aberrarem revera ab ingressa discernendi via, si specialiter omnium historiolarum, de superstitione papistica susceptorum, falsitati demonstrandae insudare conarer.

§. XXVII.

Eas, quibus homines quidam aliorum sanitati ac vitae morbi- vel mortificum inferre valent, vias breviori discursu trituris & prosequuntur primo loco sese offerunt ii, qui nec malitioso (uti venefici) omnibus nocendi affe-

Restiterunt
Daemoni po-
tentiam ope-
randi & no-
cendi.

Quo modo
possint homi-
nes prohi-
atros indu-
cere morbos?

Etia, nec mediis naturalibus venenatis ac depravatis corporis humani integritatem violant ac corrumpunt; sed ex zelo vel gloriae Dei, vel iustitiae, *devovendo & impre- cando*, alios dirissimis, occulto licet modo, afficere possunt morbis. Hoc autem devovendi maleficium saepe non caruisse successu suo, tragicosque sortitum esse eventus, testari possunt CAESARIUS, NIDERIUS &c. Atque potestas illa devovendi Apostolorum olim & apostolicorum virorum peculiaris; uti videre est: *1. ad Tim. 1.* qua non nisi prudentissime & cum magna charitate atque iustitia (non uti in horrida, sed inermi simul *Caenae Domini Bulla*, brutis tamen fulminibus emissa, hodie fit) utendum est. *Imprecationes* quoque parentum eandem, suis liberis morbos inferendi, vim quandoque habere non sterilem, plus experientia probari, quam ratione exhauriri potest. Nati quoque sunt muti non semel ex imprecatione materna, qua & monstruosos partus editos fuisse passim referunt observatores. At fatales imprecationum effectus conversos esse in devoventium capita, historiae referunt: hoc modo quendam, subditos suos identidem *Canes* appellando, elinguem factum, nec ullam articulatam vocem humanam ab eo auditam, sed latratum solummodo caninum, testis est nobiliss. *Phil. CAMERARIUS*. Modus tamen peculiaris, quo Deus, serio & iuste factis imprecationibus, subsequentes hos affectus vel causat, vel a daemone eos induci permittit; is plane incognitus divino iudicio iustaeque ultioni (utpote quae conditio sine qua non) relinquendus est.

§. XXVIII.

Homines novitate & varietate captos, rerum naturalium

Modus, quo improbi nocent sanitati.

salium notitiae intimioris, seu infamis artis magicae ac veneficae (qua ad laedendos alios, seu intentatis illatisve nocuentis, seu iis, quibus fruuntur commodis, quaeve exhiberentur, ereptis aut suppressis, res naturales per abusum adhiberentur) gnaros & doctos fuisse ac extirpasse, ratione nequaquam dissentiente, experientia jam antiquissima & testimonia probatissima confirmant. Hinc extiterunt *Incantationes*, quae novis praestigiis amplificatae in immensum creverunt, & doctrinam utramque & sacram & physicam obscurarunt; dum creaturis & praecipue corporibus mixtis, nova vi falsa opinione imbutis ac veluti consecratis, Venefici praeparant pharmaca noxia, mira ac diabolica virtute ac varietate ita, ut epota, aut quovis modo assumta intra corpus, cieant periculosas aegritudines, amentiam, coecitatem, furiosos amores, apostemata & alia; vel contactu solo inficiant; vel, si condantur alicubi, ex intervallo transensa aut praeterita nocumenta corpori inferant; vel ex disjunctissimo etiam spacio, ceu nervo emissa violenterque excussa, fereantur (forte communicato miasmate vel exhalatione tenuiore) in eos, quos petunt. Usitata haec est ratio Veneficis, qui certis anni temporibus herbas ad certarum vocum pronunciationem, evellunt colliguntque, aut alia, suis accommodata artibus, conquirunt, ea opinione, quod ex istis verbis eam, qua illis opus est, virtutem contrahant. Sed neque superstitiosis vel carminibus, vel characteribus, vel ceremoniis in eorum collectione & applicatione factis, eis nova ac maior accedit nocendi facultas: remanet autem agiturque naturalis eorum vis, sola physica corporum mixtione vel combinata vel separata, aliquando, nec tamen semper & necessario, efficax. Unde natu-

raliter & physice omnem detrimentosum effectum inde oriri, judico.

§. XXIX.

Signa generalia morborum istorum.

Medicum, aut adductis modis excitatos in corporibus morbos, praefertim cum abditi lateant, cognosciturum, aut de exitu conjecturaturum, aut iudicium formaturum de repentinis & peregrinis conversionibus (quae quandoque incautos, ignaros vel etiam temerarios, praeter opinionem oboriendo, turbant, distrahunt, confunduntque) oportet oculis atque animo esse attentum, ad signa 1) *generalia*, quibus morbi quidam, altioris indaginis supernarumque virium, indicantur. Quodsi morborum genius ita sese Medico solertiori, physicarum legum, & physiologicarum regularum notitia instructo, intricatum & confusum exhibeat, ut nec causae antecedentis ac remotae ratio in naturae sinu corporisque aegrotantis structura ac humoribus fundamentaliter latuerit; nec ullibi, vel ex parte aegri vel ministrantium, vel etiam Medici, contra diaetae & regiminis ordinem peccatum fuerit; neque ad qualitates manifestas aut ullum aliud vulgo notum morbi genus referri poterit: imo omnem humanam, quantumvis exquisitissimam in observando & curando solertiam eluserit; atque sic nec rationis scrutinio indagari, nec rationabiliter etiam adhibitis Medicinae subsidiis, tolli queat; si denique excreta talis sint indolis, ut prorsus in natura genererari ea non posse, sciamus: unicum profecto superest, ad vires, supra naturae energiam operantes, secure confugere. Etsi non negem, naturam necdum factis a nobis perspectam ac exhaustam, multa adhuc sacro regere involucro adeo, ut plura in certis quibusdam sub
jectis

jectis sese exferant symptomata, quae Medico nec dum vel in praxi vel in libris occurrerunt; peccaretque is statim ad supernaturalia recurrendo, aequae ac alter protervi & remerarii foret cerebri, qui naturae rerum ejusque lufibus metas ponere, aut potentiae obedienciali (intra naturae tamen cancellos adhuc conffitutae, nec vim naturalem cauffae principalis excedenti) quidquam temere derrahe-re vellet. Prudentis ergo Medici efl, omnia exacte penfitare, judiciumque, de morbo ferendum, tamdiu fufpendere, ufque dum, obfervatis etiam fpecialibus fignis (nec enim uni aut alteri figno feorfim fumto, fed pluribus concurrentibus fidendum efl) morbum vel a Deo vel a Daemone vel incantationibus, vel a natura immiffum eflē credat & dicat.

§. XXX.

2) Signa fpecialia pathognomonica a) a Deo illatis propria funt: Vitae ab afflicto & aegro anteaetae neceffaria in memoriam revocatio, qua christianus & fanus alias Medicus ab intricato, fontico & occulto morbi genio ad divinam ultionem, divinitusque inflictum argumentabitur & concludet morbum; Ceu aperte pater in Oziae profanatione Sanctuarii; in murmuratione Miriam, in Saulis erga Davidem invidiam &c. Hae nimirum plagae funt Domini, arcano quidem, fed iufte femper judicio plectentis nunc probos, idque rarius, nec nifi ob majus eorum bonum; nunc improbos: illi ut probentur, hi vero ut caftigentur & puniantur. *Iftique, a Deo fcil. morbi proprie dicendi funt miraculofe inflicti.* b) A Daemone & Veneficio illati, finem geniumque eundem peffimum prae fe ferentes, morbi his nofcuntur fignis: Prodit nempe sese daemomis

Morborum
diciorum fi-
gna patho-
gnomonica.

monis praestigium vel ex mentalibus, vel ex corporalibus actionibus depravatis; quum autem iis turbandis Daemon miris modis rerum natura abutitur, signa hinc indagatu sunt difficillima, nisi attente observemus, an morbus ille nec a Deo immixtus, nec a natura (quando scilicet affectus non oritur a motu locali & superat causarum naturalium applicatarum activitatem) excitari potuerit? Deinde cum vel motus adeo sunt anomali & intricati, ut stupendi inde sequantur lusus & effectus, vel cum e corpore portentosae quaedam rejiciuntur ac excernuntur materiae concretosae, ut iis in corpore generandis impar sit natura; vel cum morbus ille, saepe visa phantasmata ac diaboli glaucomata, sive contactum personae de veneficio suspectae, sive familiaritatem ac consuetudinem cum quo aut qua-dam amoris oestro & aestu agitata, sive imprecationes praecedentes, sequutus fuerit; vel cum in ipso praeternaturali statu maleficii instrumenta patuerint; rudesque de arduis, occultis, oblitis, futuris, arcanis &c. fuerint locuti; sique morbus exasperetur indies, nec cedat remediis naturalibus, quantumvis secundum rectam rationem & longam experientiam adhibitis. His ergo judiciose pensatis, & cum pathognomonicis morborum, naturaliter evenientium, signis collatis, patebit latitans sub obscura maleficii larva genius, ut (inquit Petr. MONAVIUS) *ubi de morbi qualitate & conditione constiterit, de remediis deinceps poterit tanto melius iniri ratio; naturalibus enim morbis naturalia debentur remedia, praeternaturalibus praeternaturalia, divinis divina.*

§. XXXI.

Qualis sit forma in his

Enimvero notum est, quod quo magis causae supernaturae.

naturalibus viribus operantis, natura aut certe illius agendi ^{morbis pro-} modus, seu media, queis morbus infligitur, nos utplurimum lateant, eo certiore hanc inde formare valeamus ^{guosis ?} Prognosin: morbi ita infecti curationem sperandam, vel faciliorem vel difficiliorem, vel prorsus impossibilem ac mediis naturalibus omnino non obtingibilem esse, ita quidem, ut, qui his liberatus ac curatus fuerit, divinis viribus & *Medicinae vere miraculosae* id adscribat, necesse sit. Possibilitatem & actualitatem methodi miraculose medendi priusquam proponere & exponere adnitar, praemone-re oportet: *morbos*, quos vel naturales vel supernaturales esse distinximus, *incurabiles esse* statum corporis praeternaturalem, quo partes solidae ita violantur suisque actionibus naturalibus destituuntur, ut, ad praestandum & expectandum naturae officium, naturalibus medicamentis nequaquam restitui possint. Continua autem experientia nos docuit, dari morbos etiam naturales, naturaliter prorsus incurabiles. Ergo & *hos curare, Miraculum* non naturae, sed *Dei*, in natura miraculose operari potentis, est.

Neque tamen nego, plures dari morbos desperatos, optimis etiam medicamentis incurabiles, quos occulta potens tamen Naturae Energia vitalis, citra Medicorum opinionem & opem curavit, & pristinam, de qua jam desperatum est, *sepe miraculose* restituit sanitatem: haec tamen Energia naturae tantumdem non valuit, ut omnes intricatos & incurabiles curaret morbos, quos virtute Omnipotentis, miraculose medentis, curari posse & curatos esse, sequentia declarabunt argumenta.

§. XXXII.

Ex eo, quod ab initio temporum causae secundae ^{Miracula esse} tenorem servant suum seriemque, in quantum causae pri- ^{possibilia} ^{ostenditur} ^{mae} ^{1) remotive,}

F

mae operumque Gubernatoris Voluntas & sapientia incircumscrip-
ta & liberrima determinavit: hac autem determinatione, in instanti creationis posita (inquit ARISTOTELES & plurimi modernorum, ut Miraculorum possibilitatem negent & infirment) simplici atque absoluta necessitate causas secundas easdem semper esse, eisdemque actiones semper edere; ac primam causam, in solubili vinculo secundis ita connexam esse & copulatam, ut aliud nequeat instituere opus ullum, quam tota series, conjunctis actionibus, intendit & urget; aut aliam usurpare vim, quam qualem eadem causae flagrant. Quam specioso veritatis apparentis vultu sese conspiciendum praebet hoc Adversariorum argumentum, tam nudum & inane comparebit, detecta apparentiae larva. Philosophemur igitur his rationibus & ratiociniis: Causarum secundarum *aliae* proprie physicae sunt, *naturalesque* dicuntur, quae sine deliberatione sive delectu & libera facultate, prorsus naturae suae sequuntur ductum & impetum. *Aliae* cum consilio & proposito, etsi physice, tamen ita libere agunt, ut contrarium actum aequè elicere & eligere possint, ac hunc vel illum; & causae *voluntariae* vocantur, qualis homo est. Quanquam autem singulis insit suus, qui propriae naturae proportionatus est, agendi modus; nihilominus neque a physicis causis edi solitae & jam exsertae, atque in accomodatam & adhibitam materiam directae actiones (quae motus, consilii & propositi expertes sunt, & mere physicae) naturarum, idem eodem modo semper efficiunt; neque ea, quae ab electione libera hominum dependent, prout instituta, inchoata, deliberata, distributaque sunt ita necessario procedunt, ut absolute in
cum,

Causae secundae non absolute suos edunt effectus.

eum, in quem directa & conclusa sunt, exeant finem. Ergo concludamus quoque: effectus, ex causis secundis promanantes, non necessario & absolute inde fluere debere.

§. XXXIII.

Liberrime prima causa aut vim secundis suppeditat, aut, cum vult, subtrahit & agentium effectiones dirigit vel restringit, vel promovet, vel elidit, vel impedit, vel marurat, vel retardat, vel exaltat, vel destruit secundum voluntatis & arbitrii sui vim efficacissimam & nullis causarum secundarum limitibus ac nexu circumscriptam; idque vel per ordinatam causarum seriem; aut per dispensationem, praeter ordinem & contra cursum causarum fec. moliendo; aut permissione indulgendo ac permittendo aliquid. Deus adeoque singularum causarum, (etsi suis propriis agent viribus) & quidem *physicarum* actiones incitat, acuit, intendit, aut prorsus inhibet, ac, ne sese exserant, veluti compescit, imo & mutat: atque *voluntariorum*, etsi non semper, actiones vel eventus, ad quos actiones diriguntur, vel impedit, vel immutat, vel aliter disponit, quod homo proponit. Rursus cum vult, aut cum res requirit, neglecto ordine & connexu, causarum particularium vires vel sistit, cohibet ac velut infroenat, ne erumpant, vel roborat, ut plus, quam naturaliter ipsis inest, praestare valeant. Atque hinc manifestum est, causas secund. ad aliquid, ad quod a natura institutae non sunt, a naturae Directore Deo excitari posse; nam

Non Deus est nomen Parvarum carcere clausum,

Quale putabatur Stoicus esse Deus.

Neque arcto Nexus Universi carcere adeo inclusa est di-

2) Positive demonstrando,
a) Deum libere agere, & nulli nexui adstringi.

vina potentia, ut aliquando effectum supra vel contra exiguas caussae sec. vires producere nequeat. Quis enim autemet, Deum, formando Mundum in ordine, sese strinxisse ad hunc ordinem? Neque ideo Deum, quando contra ordinem ac vires naturae aliquid efficit, inordinate & imperfecte operari, arguamus. Is, quippe & ordo & regula & perfectio rerum, quidquid edit, in ordine & ad bonum dirigit finem. Quamvis insuper Deus omnia in ipsa creatione bona esse viderit; non tamen optima, ita ut aliquid vel propter se meliorari, vel propter perfectionem sive physicam, sive moralem, alterius subjecti deteriorari, immutari, ac plane destrui non possit. Adeoque ad nutum suum (licet rarissime annuat) naturales agendi vires vel augere, vel actui, iis omnino (quantum credimus) contrario adaptare posse, sequitur.

§. XXXIV.

b) Caussas
sec. esse con-
tingentes &
posse mutari.

Ex ipsa praeterea rerum natura elucescit dabile esse tales, naturae viribus superiores & aliquando contrariae, effectiones, quas miraculosas dein nuncupare licebit. Etenim ii, quibus Miraculorum possibilitas & actualitas nauseabundas ferit nares, ad rerum Universi nexum, firmissimum revera asylum, confugiunt. Sed, dato etiam illo, quem cum omnibus Philosophis admitto & statuo, nexu; hunc tamen adeo sanctum inviolabilemque, ut entium singularium existentia, quin ordo, in essentiis rerum potius haerens, evertatur, mutari nequeat, adstruere & confirmare, materia Dissertationis nequaquam permittit. Quidquid enim contingens est, ita existit, ut ante existentiam suam indifferens fuerit ad existendum, vel non. Posiro dein quod iam existat, indifferens erit illius existentia, ut

ut vel citius vel tardius esse ac durare desinat. Cum itaque omnium caussar. sec. tam naturalium, quam voluntariarum effectus sint contingentes, etsi dissimiliter & alii alio modo; contingentiae vero in tota rerum natura causa sit libera voluntas Dei, gubernantis hunc a se fabricatum mundum, & ordinem, in eo distinctum, dirigentis: perspicuum est, quod causa prima, motuum atque effectuum omnium Domina, caussar. sec. agendi vim, regulas & naturam multis modis mutare possit.

Ut haec omnia, in apicem producta, clara fiant, constetque, ubi tandem in negotio non adeo levi pes sit figendus, operae pretium est, quantum per vires exiguas licet, *Medicinam vere miraculosam* indagare & indigitare.

§. XXXV.

Miracula sunt actus, quo causa prima immediate in natura quosdam effectus, a naturalibus viribus improducibiles, adeoque extraordinarios & supernaturales producit. Dixi *actus esse*; siquidem voluntate Dei serio volentis fit, quod is efficaciter approbat, & quidem actu immediate in naturam operante; nam omnes, quae extra Deum sunt, caussae mediantibus aliis tantum operantur: Sed Deum mediis ad operandum, alias necessariis, non egere, ex illius Omnipotentiae infinitae conceptu, notum est. Porro effectus taliter, scil. miraculose, ex inexhausto fonte divino emanans, non solum pro fine ultimo perfectionem, sed & praegnantem & praegravem, cur promiscue non edatur, habet rationem: hac simul lege, ut, in obtinendo Miraculi effectum nec per ambages ear, nec ordinaria, ad eundem attingendum, detur via; sed & respiciat totum Universi nexum, atque tunc tantum Miracula edat, ubi

Quid sint vera miracula,

majus bonum minori praeferendum, optimumque suadet. Ex eo autem, quod in instanti plerumque fiant Miracula, non sequitur, ea ipsa etiam semper in instanti fieri debere; Instantanea enim productio effectus cujusdam miraculosi denotat Deum, efficaciter volendo, simul citius operari: dum vero, tardius & successive effectum intentum produci, voluerit, nihilominus subsistet ratio Miraculi, quod non consistit in tempore, quo editur, sed in modo, subjecto a quo, & quod fit.

§. XXXVI.

Qualis sit medicina vere miraculosa?

Quodsi igitur *Miracula* sunt productio effectus in natura, quae eo obtinendo & attingendo impar prorsus & impotens est; *Medicina* quoque *vere miraculosa* erit, quando Deus simili actu hominem vel ex morbo, quem nec natura nec ars tollere valet, vel a mortis tenebris, ubi naturae vires jam exspirarunt, ad vitam revocat. Sive enim morbi a Deo inflictum fuerint, eos eodem miraculoso, quo infixit, modo levat; sive a Daemone, sive a naturalibus causis immitti sint, Daemonis, & naturae dominum & restauratorem, hac Medicina miraculosa, sese ostendit. Ex adductis his Medicinae miraculosae characteribus manifeste liquet, & morbos, quos a Deo immediate provenire probavimus, & morborum, quorumcunque vel physice vel hyperphysice in ictorum, curationem a Deo quoque, licet rarissime, fieri solitam, proprie constituere *Medicinam vere miraculosam*. Haec triplici contingit modo: 1) quando vel morbos omnino viribus naturae irreparabiles incurabilesve, 2) vel naturalibus quidem remediis adhuc sanabiles, absque tamen iis adminiculis, in instanti, (solis verbis manuumve impositione, ceu CHRISTUS fecit) restitue-

stituere & curare solet, 3) vel cum naturalibus quibusdam
 mediis virtus quaedam, supernaturaliter efficax, tribuitur.
 Hinc Deus ipse *Exod. 23.* se Medicum, miraculose curan-
 tem, testatur inquit: *removebo infirmitatem de medio tui.*

§. XXXVII.

Hoc singulare, inusitatum & extraordinarium divi-
 norum operum genus raris, novis, singularibus & ab ordi-
 nis noti regula variantibus fit actibus atque exemplis:
 Cumque dixi, ea aut *immediate* aut *mediate* fieri; de me-
 diis etiam & de quadam illorum proprietate admonere a-
 liquid, aequum est. Etsi Deus utitur quandoque exter-
 nis quibusdam mediis, qualia sunt vel homines exquisitis-
 sima sanctitate conspicui, vel aliae res naturales: res ta-
 men, quae cernitur proferre ac producere miracula in se-
 se aut in alio, nunquam est unum idemque cum *Essentia*
 vel *Omnipotentia Dei*; neque vis effectrix est rei, quae vi-
 detur agere, sed est ac manet illa, quod fuit; & agit ex se,
 quod suum & proprium est. Omnipotens autem effica-
 cia Dei per illam, cum illa, in illa, & ad illam efficax, arbi-
 trario suo liberrimo, ista, quod suum est, agente visibiliter
 opus, quanquam visibile, invisibiliter perficit. Non facit
 Moses miracula aliqua vi sua & ascita, aut baculi sui; nec
 cadaver Helisei vitam reddit appposito cadaveri. Sic Petro,
 in nomine Jesu sanante claudum, alia Petri actio est, alia
 CHRISTI perficientis, alia hominis verba, alia Dei effectio
 & perfectio. Hinc praestat id, quae ad actionem Mosis
 & contactum cadaveris accedit, potestas Dei, qui utitur a-
 liquando creaturis, praeter ordinariam rationem & suo ar-
 bitrio, ut, sicut dictum est, testetur, se agens esse non omni-
 potens modo, sed & liberrimum; nec alligatum ullo vin-
 culo

Quod Deus
 utatur mediis,
 & quomodo
 haec agant in
 miraculis pro-
 ducendis.

culo aut nexu ad seriem aut vires caussar. sec., nec ad ordinem, quo caussas inter se digessit & devinxit, nec Omnipotentiam suam impertiri creaturis.

Ex eo, quod Miracula immediate a Deo edi solere, §. praec. definierim, hic autem media, quibus ea perfici possunt, admittam, contradictionem involvere videre; nisi certum sit, quod actus, qui per rem quandam naturalem, cui vires eum eliciendi nullae insunt, fieri solet, aequae sit, ex parte scil. naturae, miraculosus, ac ille, qui absque mediis a Deo absolvitur.

§. XXXVIII.

Miracula alia
sunt positiva
alia privativa.

Ut Medicinae vere miraculosae idea ex clariori enascatur specie, notanter distinguenda sunt Miracula 1) *in positiva*, quibus efficitur novum quiddam seu permanens ac durabile, seu cessans atque evanescens, re ad priorem naturam revertente, actu Miraculi contrario; uti contingit in conversionibus miraculosis, quae etsi mutatur unum in alterum, & alterum actu perit, non redigitur tamen in nihilum: sed potentia manet in altero semper Dei respectu, quamvis non semper de potentia in actum priorem redigatur. Denique nunquam in miraculosis conversionibus fit annihilatio & omnimoda rei destructio; sed ex uno positivo fit aliud. Tales sunt conversiones aquae in vinum, baculi Moysi in colubrum, aquarum Aegyptiarum in sanguinem, ac reditus utriusque ad priorem formam. 2) *In privativa*, quibus cursus naturae inhibetur ac velut interrumpitur, aut prohibetur se vis congenita expromere, aut in parte aliqua naturae vel creaturarum rerum specie fit destructio miraculosa. Ut cum ferrum aquis supernatat, & pondere corporum suspensio, CHRISTUS & Petrus calcant aquas; ignis non urit nec comburit pueros in camino

mino babylonico; CHRISTUS & Helias non consumuntur jejunio quadraginta dierum. Hoc actu privativo Oeconomia motuum vitalium aliquando, Deo volente & efficiente, turbatur, & homo morbis plectitur. Sic quidem ordo naturalis interrumpitur, & repressus cohibetur actu aliquo raro novo & singulari, cedente interim creatura Omnipotentiae Creatoris, a quo interea tuetur & sustentatur ordo, ne quid detrimenti capiat ac evertatur.

§. XXXIX.

Mutationes privativa, vel sit contra vel praeternaturam, in aliud positivum, quod est secundum naturam, proprie Medicinae vere miraculosae actus sunt. His enim vires naturae quomodocunque deperditae, depravatae ac prorsus abolitae restituantur a Deo, qui Medicinae miraculosae & fide dignissimum in S. Scriptura reliquit testimonium, & Practicum constituit potentissimum salutis nostrae Restauratorem CHRISTUM, qui Therapiam miraculosam tanta exercuit potestate, ut exempla, probandi mei Thematismis, firmiora in natura non occurrant, quam quae ab ipso perpetrata sunt. Ast quis tam durae cervicis & blasphemae linguae, cum PARACELSO & CORN. AGRIPPA finget & adferet, ipsum vi magiae naturalis ac licitae, vel vi temperamentum justicialis, ex humorum & qualitarum activarum, ad pondus aequali mixtione resultantis, tot miraculosis curationibus fuisse conspicuum? Quisque tam crasse materialis, philosophando, ingenii, Miracula Christi ad naturalia reducere audeat? Fateor equidem ingenue, solo personarum, auctoritate & dignitate illustrium, tactu, mediante tamen aegrotantium imaginatione, plures jam sanatos restitutosque fuisse, quod de Regibus Galliae & Angliae

G

comper-

Curatioes
miraculosae
sunt miracula
privativa.

Christus est
potentissimus
Medicinae
miraculosae
practicus.

compertum habemus *. Sed idem de CHRISTO adferi posse, nec fides suadet, nec ratio consulit, nec ulla naturalis scientia evincit; nisi fidem historicam S.S. (quam Theologis confirmandam, ne falcem in alienam messem mitram, relinquo) quisquam negare praesumat.

* Vid. *Histoire de la medecine par J. FREIND D. en M. part. 3. p. 91. conf. D.D. HECKII Diss. de Medicina pseudo-miraculosa.*

§. XL.

Exempla curationum vere miraculorum a Christo factarum.

Evolvamus paululum, ut CHRISTI Therapiam miraculosam agnoscamus, repertas in N. T. sanationes. Numquid mortua *Mattb. 9.* per imaginationem ad vitam revocata fuit? Quis Medicorum adferet, Hydropicum solius imaginationis vi, vel virtute contactus physici curari; & mulierem, quae spiritum infirmitatis 18. annis passa est, sola physica manuum impositione *Luc. 13.* convaluisse naturaliter? Ridiculum sane foret, defendere, coecum a natiuitate *Job. 3.* visum recuperasse mediante imaginatione, quae sane hic inermis est, vel vi sputi & efficacia luti. Conf. DN. D. PRAESIDIS *Disp. de Therapia morali; de Phantasiae usu, lusu & abusu in medicina; de Therapia imaginaria;* praec. *disp. de Medicina Christi divina & miraculosa:* ut de imaginationis infirmitate, instabilitate & sterilitate ac in tam enormibus affectibus levandis impotentia, convincamur, concedamusque, nec imaginatione nec oculi tactu, quo Christus unigenitum Viduae Nainiticae mortuum vivis reddidit, physico, sed hyperphysico actu rem processisse. Quod nam de foeminae, per 12. annos haemorrhagiam uteri perpessae, & a multis Medicis multa passae, ita ut omnia sua impenderit, quod inquam, de ejus instantanea curatione, solo Christi fimbriae tactu, feremus iudicium? An imaginationi mulieris, an esluviis naturalibus, sive potius

tius facultati omnipotenti CHRISTI aliquid virtutis tribuimus? Nudo praeterea verbo & imperio maiestatico *Marc.* 7. dum voluit, Lepra abiit a Leproso. Quid effluvia, quid imaginatio naturaliter in distans agere valent? nihil. Interim tamen Christus absentes curare potuit. *Marc. 5. Luc. 7. Matth. 8.* Et, ne magis praeconem Theologum, quam Medicum agere videar, silentio involvantur reliquae curationes CHRISTI miraculosae, quam plenis buccis decantant caeci, surdi & muti suae sanitati restituti. Vivumque veritatis assertae testimonium reddunt mortui, a CHRISTO ad vitam revocati. Ergo Medicum supernaturaliter curantem & Medicinam vere miraculosam dari, quis non consentit? Sed, num & alii praeter Deum, miraculose curandi potestate gaudeant, inquiramus.

§. XLI.

Sacras Paginas percurrando, non tantum miraculosos Dei immediate operantis actus, sed & vere miraculosam Medicinam exercendi, facultatem, quibusdam hominibus concessam & dispensatam, obviam habuimus ac invenimus. Neque a vera ratione abludivit; dum scimus Deum aliquando, in directione operum suorum libera, etiam mediis uti, si bene visum illi fuerit. Hinc vivificatur cadaver solo ossium Heliae contactu, & Propheta Eliseus leprosum mundificat ac sanat. Hinc umbra Petri fuit Medicina aegrorum *Act. 5. & 19.* Pauli sudaria & semicinctia morbos recedere & spiritus malos exire faciunt; & ipse per divinam Christi omnipotentiam, patrem Publii a febre & dyfenteria aegrotantem, oratione & manuum impositione curat. Adeoque singulari dispensatione CHRISTUS dedit Discipulis suis potentiam, potum venenosum, ne no-

Exercitium
Medicinae vere
miraculosae fuit olim
concessum hominibus.

ceat, corrigendi, super infirmos manus imponendi, ut bene se habeant, *Marc. 16.* Sed donum hoc, utpote tantum personale, & divinitus tantum concessum, progressu temporis paullatim illis subtrahi cepit; quo magis nimirum lumen Evangelii orbem illustravit. Plane quemadmodum Dona linguarum & prophetiae, non amplius urgente necessitate, cessarunt, & exspirarunt privilegia ista personalia cum personis ipsis.

§. XLII.

Sed illud non
amplius viget
& perperam a
Papistis fia-
tuitur,

Nequaquam ignoramus, quot & quanta in Papatu allegentur miracula, ad forum etiam medicum pertinencia, quae a Sanctis, dum adhuc viverent, peracta fuisse creduntur, & finguntur ab effrontibus falsi fabricis, quibus facile est & mendacia cutere, colligere & dispergere in vulgum. Videbis cum averfatione DISCIPULI *Promptuari-um Exemplorum.* s. FRANCISCI *Weingarten.* JACOBI de VORAGINE *Episcop. Januens. Hist. Lombard.* PETRI RIBADENEIRAE *Vitae Sanctorum,* de quibus vitis idem, quod Galli de effronter mendaci ferunt judicium, tritum in proverbium jam jam receptum: *il ment, comme la vie des saints.* Mendacia quippe sunt dolosa & fabulosa, in Sanctorum vitis figmenta & commenta: Si quae tamen ab hominibus ac Sanctis (uti aiunt) adita leguntur & efferuntur, deceptiones & illusiones Daemonis esse non tantum prudenter sentimus, sed & sapienter scimus constanterque asserimus. Qui enim inter Ethnicos similia praestitit Daemon, is inter Ethnicorum rituum imitatores (vide PEUCERI *Comment. de praecip. divination. generibus*) eadem aut non absimilia proferre iisdem valebit viribus. Si VESPASIANUS *Ap. Tacit. 4. histor. 81.* solo tactu visum coeco, simulque contracto

si id contin-
git, a daemo-
ne fieri, statui-
mus.

tracto membra restituit integra; si quoque Adrianus coecis aperuit oculos; si AUGUSTINUS *l. 10. de Civ. Dei* multas memorat Medicinas miraculosas (pseulo-miraculosas inquam) ab Ethnicorum sacerdotibus exercitas; Si Apollonius Thyaneus mortuum ad vitam revocando, daemones ejiciendo &c. inter gentes tot inclaruit pseulo-miraculis, ut CHRISTO similis videretur: Cur non cultui superstitioso Ethnicorum deditis eandem tribuet, pseulo-miraculose medendi, virtutem?

§. XLIII.

Neque tamen, dum Daemoni potestatem, morbos pseulo-miraculose tantum & physice curandi, adscribo, impingere me quispiam puter: Saepe enim morbos ille infligit, &, sive aliunde sive a se ipso, illatis medetur aut citra pharmacorum opem, aut remedia commoda supeditando. Quaquam vero destructam naturam nunquam instaurare, exanimatumque cadaver revivificare valeat; labes tamen insignes & affectus, praesertim si eorum autor fuerit, summovere potest; quoniam exactius herbarum discrimina, vires & in medendo usum, applicandique novit modum; certius abditas penitusque abstrusas aegritudinum causas introspicit, quam Medicorum ullus. Hinc saepius restitutione sanitatis stabilit insanum Idolorum & sui cultum, quo non paucos ad sola vota & templa sanctis facta, aut ex contactu intuituve ossium ac reliquiarum, de Sanctorum vel etiam aliorum forte suo tempore nequissimorum hominum inventis cadaveribus collectarum & reservatarum, amissam virium & sanitatis integritatem recuperasse, non ex Ethnicorum monumentis, sed majorum historiis recentique patrum nostrorum

Usus & abusus
medicinae
daemonis.

memoria reperiemus. Ea inde inoleverat consuetudo, ut, si quid adversi accideret, non divina desiderarentur auxilia, sed vocarentur in subsidium Sancti, quos talibus praefidere & mederi malis, persuasum est. Unde a gravidis & puerperis Anna, a febricitantibus Anastasius, ab epilepticis Valentinus, a dentium dolore cruciatis Apollonia &c. ita ut nulla sit affectuum species, quae non suum vel suam habeat praesidem & miraculose sanantem. B. Mariam autem, sicut meritis nobilissimam, ita & potestate eminentissimam, utpote quae omnibus curandis morbis praeponitur, non erubescunt depraedicare, fingere & pingere tot miraculosas imagines & statuas, in quarum honorem non solum locupletantur templorum aedificia, sed & parietes innumeris tabulis, sic dictis votivis (jam Hippocrati notissimis & ab Ethnicorum superstitione derivatis (vid. b. SCHULZII *hisor. Medicinae*) ornantur, & onerantur altaria, appensis, vel ex cera vel ex metallis artificiose factis, membris, quibus aegri laborabant. E.g. qui vexabantur dolore capitis, cranium; qui cardialgia, cor aureum vel argenteum; qui brachio vel pede, huic vel illi aequale; quae vero sexus sequioris cruciantur affectibus uteri, uterum in forma bufonis; & quae impraegnari ambiunt, infantulum Sanctis, quos ad id peculiare habent & colunt, devore offerentes Missas interim, idque non raro, caro solvunt pretio. Et cum forte inter centum unus (post longam temporis moram natura vel arte medica interim aliquid opitulantis & aegrum curantis) voti compotes fiunt, in tabula sua morbum, qui affligebat, describere, & magnis litteris, **EX VOTO**, inscribere populo, clero & daemone interea adplaudentibus,
moris

moris est. Sic nempe negligitur Deus, excluditur verus Salvator, contemnitur Medicorum opera, dum vis medicatrix, divinitus remediis in natura ordinatis indita, votis & Sanctis tribuitur.

§. XLIV.

Eo usque devenerunt praestigiae diaboli, ut non tantum is ipse technas & captiones, quibus male sani & creduli intricarentur, fruatur, sed & ministros suos in delusionibus & glaucomatibus fabricandis, & quidem jam HIPPOCRATIS tempore; (sicut etiam in Aegypto ex Hermetis doctrina superstitiosa contigit) habuerit, perfidos scilicet homines, qui piamentis, carminibus aliisque signis numina divina, ad tollendos, in quibus divini suspicio erat, morbos, sollicitabant; vel penes autores maleficiorum sanitatem procurant, & anilibus ac futilibus ceremoniis adhibitis, opera daemonum utentes pristinum restituant valetudinis statum. *Persuadent* (inquit PLATO l. 2. de republ.) *civibus penes se esse potestatem a Diis profectam, qua sacrificiis & carminibus quibusdam, quae injuste ab iis aut majoribus suis perpetrata sunt, expiare cum voluptate ac diebus festis; & inimico, si ulcisci velint, minimo sumtu nocere queant: quippe illecebris & vinculis quibusdam Diis se persuadere posse, ut eos habeant obsequentes; persuadentque simul, carminum incantamentis, vel execrando, deprecando vel inprecando vel adjurando utantur, quoscumque, intricatissimos quamvis, morbos se tollere valere.* Cui classi merito adnumerabimus eos, qui suis, quas ex Dei verbo & nomine invocato, abominando ac derestando abusu usurpant, consecrationibus tantam vim inesse fingunt, ut vel ipsa pronuntiatione, quod volent, efficiant; vel sacerdoti simul

raso

Res quibus superstitiose adscribitur vis miraculosa, inefficaces sunt.

raſo & uncto, poteſtatem ſubſtantias ſolo verbo annihilandi & mira alia efficiendi; vel vim novam effectricem rebus quibusdam aſſumtis adſcribant, quales res ſunt charaeteres crucis, conſecrationes aquae luſtralis (ab ethnica ſuperſtitione ſicut & ceterae ceremoniae & conſecrandi ritus continua traditione aſſumtae & aſſervatae) literae, imagunculaeque pictae, ſacculi *Agnus Dei* dicti, palmae, panis benedictus, metalla, amulera (quae Franciſcanorum monachorum monopolium ſunt) roſaria, Dominicanorum; cingula caſtitaſis, Auguſtinianorum, Trium Regum vel Agathae Schedulae &c. quae, ad tentationes & ludibria Diabolica avertenda, ad lemures ac ſpectra arcenda, ad contagia & infectiones tollendas, ad liberandas ex purgatorio animas majore, quam Ethnici, improbitate & profanatione, ac creatarum rerum divinatorumque operum abuſu, adhibent & decantant. Sed quam acquirant haec omnia ex conſecrationibus ſuis facultatem? An cogent agere, quod ad actionem a Deo conditum non eſt nec ulla re aprum?

§. XLV.

Curationes,
niſi per artem
aut naturam
obtinantur, a
nullo praeter
Deum expe-
ctantur.

Enimvero Deus, eſſi univerſali ſua providentia malis etiam ſpiritibus ad plurimos inſolitos effectus producendos, non tam uratur, quam permiſſive libertatem concedat: nunquam tamen iis uſus eſt, aut utetur ad *opera vere miraculoſa*, quae ſibi reſervavit & bonis angelis diſpenſavit; diabolis iſtorum ſupernaturalium donorum minus capacibus: interim tamen omnibus temporibus uſque ab initio opera Dei aemulati ſunt & quibusdam praetiſigiis, quandoque etiam vera Miracula mentientibus ſuos furores in eos, quos ſuperſtitione & credulitate captos irretiere,

tiere, confirmarunt & evomuerunt; dum turbas hominum ad se confugientium & auxilia ac medelam, vel directe vel indirecte, sub nomine scil. & abusu Sanctorum, factorum verborum, rerumque naturalium, expectantium, occoecant & glaucomatosi ac pseudo-miraculosis curationibus seducunt. Blasphemum quidem PARACELSI ps nihil referre, ait, an Deus, angeli an diaboli opem aegro ferant, dummodo quis sanetur. Sed quam impium hoc sit, nemo est, qui non videat. CHRYSOSTOMI magis eligenda est ista sententia: *mors potius homini christiano obsecunda, quam vita ligaturis & aliis daemonicis ac suspectis mediis redimenda.* Horresco cogitans cum immania illa superstitionum portenta, tum deterrima, partim miseris ad opem daemonis aliosque praeter Deum auxiliares confugientibus, partim ipsi salutaris nostrae arti, illata damna, quae successive irrepserunt & in tantum creverunt, ut innumeri sint, quibus vulgus detinetur, errores, quos recensere, supervacaneum foret. *Nos autem in tanta Evangelii, Scientiarumque omnium luce meliora edocti omnia illa, quibus vel Dei gloria avertitur, legitimus naturae usus pervertitur, vel seductus animus ad superstitiosas daemonicasque curationes convertitur, expiimus, execremur & cane pejus ac angue fugiamus.*

§. XLVI.

Ne autem materiae pertractatae & adeo protractae amplissimus, quem heic percurrere oportuit, campus plane sterilis & Medicinae prorsus inutilis videatur, proficuos & optimos, quos inde colligere datur, fructus adnectere, consultum duco. 1) Morbi omnes manifesti sunt sensu,

Regulae inde colligendae.

H

1) Morbus physicus, phys.

sicis curetur
remedijs,

est non omnes causa, quae abdita quandoque est, & occultos suis tamen notis & signis cognoscibiles constituunt affectus, quibus sua comparavit Deus remedia, in praedictum naturae, quorum usu Medicus, secundum artis praecpta contentus & insistens iis tantum, quae physica sunt, sive manifesta sive occulta, experimentis tamen & ratione certa, ita ut, si quid physicum miscetur aut jungitur, huic ut medeatur ratione & methodo physica, ordinatis auxiliis der operam. 2) Discernat semper & separet physica a praestigijs daemonicis, cum in morbis ipsis tum in eorumdem sanatione & remediorum convenientium delectu. Daemonicas, quae suis se praestigijs & ludibrijs tandem detegunt, etsi aliquandiu lateant, commender judici & spirituum Rectori Deo; interim tamen, quantum in illius arte est, morbum naturalibus, quae coelesti non destituuntur, dum confidenter petitur, benedictione debellare contendat. Etenim:

2) In morbis
suspectis inflit-
tisque vi
praestigijs,
adhibeantur
remedia na-
tur. missis ad
Deum preci-
bus,

*Ni Deus adsuerit, viresque infuderit herbis;
Quid, rogo, Diptamnus, quid Panacea juvet?*

§. XLVII.

3) In occultis
morbis non
statim super-
naturales ar-
guendae sunt
vires.

3) Neque tamen, si forsan occultus, vel quoad causas, vel quoad intricatum symptomatum genium, occurrat morbus, statim eum divinum aut diabolicum esse concludere & ad hoc ignorantiae asylum quendam confugere, vellem. Praeterquam quod rarissimum est, Deum evidenter ac immediate morbis divinis plectere homines, aut daemones, ut eosdem inferret, concedere: constanti quoque edocemur experientia naturales quoque dari morbos, qui sub anomaliae larva adeo abditis latent, ut etiam ex-
perts-

peritissimos fatigent & multum negotii, indagando, facerent; adeoque eos statim ad ordinem & vim altiore[m] referre velle, nimis vel temerariae vel timidae mentis foret iudicium. 4) Si quis tamen ab altioribus viribus illatus sit morbus, signis dignosticis, superius traditis, dignoscendus erit: Non ad superstitiona, anilia, aut diabolica artificia & ad incantationum magicarum, aut consecrationum inanium (quae nihil ab illis differunt) subsidia confugiat; fugiat potius sensatus Medicus verbi, nominis & invocationis Dei abusum, verba scripta, imagunculas, figuras, plantas antimagicas, aquas, metalla, olea, salia, peregrinationes votivas (profunt tamen medicae, id est aeris climatisque mutationes) Sanctorum invocationes &c. quarum fictae & dictae vires effectrices, ceremoniis superstitionis inditae, prorsus nullae sunt.

4) Hae tamen, si dignoscuntur, non ad vana & profana recurrendum.

§. XLVIII.

Si denique infanda aliqua ac prorsus ignota plaga simpliciter & divinitus percussatur homo, ad *vere Miraculosam Medicinam* id ipsum referri indicabunt signa data: *Soli tunc Deo omnia sunt committenda, abs cuius nutu nec pilus a capite nostro decidit.* Temeritas tunc foret & insolentia ex parte Medici, velle ex natura rerum naturalium medicinam, quae Dei supra naturam operantis, vires infringere deberet, aliquam promittere & propinare. *Frustra multiplicas medicamenta, sanitas non erit tibi. Jerem. 4, 11.* In Deum itaque confisi, de peccatis, propter quae morborum poena inflata est, contriti & poenitentes, solo eius verbo, si expedit, tales sanabuntur. Ut vero omnis salus a Deo est, quilibet tamen Christianus

Sed Dei auxilium afflagitandum, praesertim si morbus a Deo ipso inflictus sit.

nus religioni sibi ducat, ne tentet Dominum Deum suum, vel neglecta opitulatione medica, miraculosam ab eo expectando opem, dum naturali & divinitus etiam infirmitate ordine auxilium impetrare poterit: haecque fides, qua extraordinaria sperantur & expectantur, dum ordinaria adsunt, auxilia, sane minus sana ac sancta est, sicut & ista, qua afflicti naturalia remedia ad miraculosos extendit effectus, & naturalibus plus, quam compertum & exploratum est, tribuit.

§. XLIX.

Supervacaneae si non & vacuae videbuntur istae, quas impraesentiarum tradidi & tractavi, salutare regule: quid enim, inquires utique, juvabunt Medicorum preces, nisi adhibeantur medicamentorum virtutes? morbo interim & morti succumbet aeger, priusquam Medici & aliorum vota (nimium forte infirma) nubes penetrarint. Ex adverso tamen regerere liceat: quid medicamentis efficiemus, dum Deus illorum atque etiam aegrotorum vires infringere voluerit? Quare totius seriei hujus hoc unicum compendium esto: neminem absque pietate virum eruditum, multo minus Medicum felicem ac excellentem futuram. Pietas autem Medici sit nec affectata nec superstitiosa, sed vera, sincera & recta, qua religionem, ab omni superstitione depuratam, liberam & in honestate morum maxime sitam, itemque scientiam suam medicam rationabiliter exerceat; atque colat auream, quam disertus XENOPHON proposuit, & ego pro optima clausula heic apposui, imitandam normam istam: *ego, postquam didici, Deos hominibus citra intelligentiam,*

gentiam earum rerum, quas nos agere, & quomodo agere oporteat, bene rem gerere minime concessisse, prudentibus vero ac diligentibus felicitatem tribuisse, illos ego colere ante omnia constitui, eorumque, quantum mihi fas est supplicanti, valetudinem imprimis viresque corporis, deinde honores in civitate benevolentiamque inter cives, & in bello salutem, postremo rei familiaris honestam amplificationem, ab eis impetrare. Haec qui fecerit, promovebit sui, suorum aliorumque salutem, atque Dei solius gloriam, quae sit actionum mearum principium &

F I N I S.

ERRATA.

	<i>menda</i>	<i>emenda.</i>
Pag. 7.	lin. 26. imputant	imputari.
8.	1. num	nunc.
9.	1. scientificum	scientificus.
	- complexum	complexus.
10.	5. omissam	amissam.
24.	27. enecatis	execeratis.
27.	3. sapientiam	sapientium.
30.	20. infaniam	infantium.
38.	4. cognosciturum	cogniturum.
42.	7. in solubili	insolubili.
48.	6. videre	viderer.
49.	9. privativa	privativi.

NOBILISSIMO ET PRAESTANTISSIMO
DOMINO CANDIDATO

Παρ' ἀγαθὰ precurtur

P R A E S E S.

A Ntiquum est proverbium quod *Cogitationibus*
& *expanso panno multum decedat*; quemad-
modum enim novitates ingeniose excogita-
tae, curiositates argute declamatae acutas aures val-
de titillant, ut cum BARTHOLINO in *Medic. Dan.*
domest. dissert. 10. p. 469. exclamare possem: *illud se-*
culum terimus, ut bene cogitata in deteriorem partem
trahantur, & strenue domestica sordeant, licet multis
& utilitatis decedat: qua de causa interdum assen-
sum meretur *Judaeorum* effatum, quod *racematio*
veterum melior sit, quam vindemia ultimorum tempo-
rum, vid. CAVE *antiquit. apostol. dedic. col. 3. a.* hinc
PLATO exclamavit & declaravit in *Phileb. tom. 2.*
p. 16. veteres meliores quam nos erant, & proximio-
res Diis fuerunt: ita antiquorum attentae & cir-
cumspectae observationi haud fides deneganda erit,
quippe qui memorabiles & mirabiles casus in veri-
tate facti sincere commemoraverunt, & quid solitis
ac propriis naturae viribus contigit, ingenue re-
censuerunt, quicquid vicissim naturae ordines supe-
ravit perinde indicarunt: horum vestigia varii pru-
dentes observatores proximiorum aevorum lege-
rent, qui nec sciolo Scepticismo, nec luxuriosa cu-
riositate seducti & occoecati fuerant: inde in *Histo-*
ria Medica innotuerunt casus mirabiles & quasi mi-
raculosi, videlicet hominum bis mortuorum & sel-
mel

mel sepulcorum, pro mortuis habitum & praeter
omnem spem resuscitatorum, iterata apoplexia ta-
ctorum, gravissimo capitis vulnere laesorum, Phthisi,
Hæctica, Hydrope, pernicioso ulcere, lethifero Spha-
celo, laborantium vel sponte curatorum, vel lethali
prognosi relictorum, vel praeter omnem expectatio-
nem cum admiratione restitutorum, vel eorum, quos
medici & chirurgi pro semimortuis habent & tra-
ctant, quorum inexpectata sanatio miraculis medicis,
divina directione & benedictione concurrente, ad-
scribi meretur; quare varia in & cum natura eveni-
unt, quae omnino miraculosa sunt. Haec notatu di-
gna observatio permovit **TE CLARISSIMUM DN.**
CANDIDATUM, ut *Medicinam fere & vere Miracu-
losam* docta TUA Inaugurali Dissertatione commen-
daveris & confirmaveris. Transacta enim nunc illa
est periodus, qua apud nos curriculum Academicum,
Medico Studio dicatum, absolvisti & praeter reli-
quum cimelium ac thesaurum aliarum elegantium u-
tiliumque Scientiarum, laudabili probitate, honestate
& integritate vitae, optimis moribus decoratae, com-
mendabili solertia, judicioſa attentione & praeclara
constantia Acroasēs Doctorum excepisti, ut nunc di-
gnus aestimari merito possis, quo ornamento & Pri-
vilegio Honorum Doctoralium, solenni modo, ab
Illustri Facultate Medica confirmatus & instructus,
reliqua honesta & salutaria officia Medica legitime
administrare queas. Cui proposito ut divina Gratia
coelestem benedictionem, salutares successus, viri-
um animi & corporis necessarium robur & optima
quaeque largiatur, est quod in votis meis habeo.
Vale. Dab. VII. Calend. Augusti, MDCCLIII.

Quid

Quid video? quae scena oculis patet obvia? Divi!
 Sic licet audaces e styge ferre pedes?
 Quae Dea **T**E rapuit furvo Plutonis ab antro
 HAFNER? quive Deus tam rude stravit iter?
 Portas, quas aeternus obex gravat, & tria vincla
 Quis rupit? pessum quis dedit omne jugum?
 Non hominis sed mira Dei **T**E dextra reduxit,
 Auxilio Phoebi per nigra regna meas.
 Pandit is, ecce! hodie templum, quod gloria lustrat:
 Pro meritis Laurus, Fama Decusque venit.
 O charum Superis! resplendet lumine laudis,
 Quem tumulare petit nox atra, plena probris.
 Castalidum fontes removent obliviae rerum,
 Quas delent Lethes, ter pigra stagna, lacus.
Quid non in plausus animer? Cur vota refranem,
 Qui **T**IBI Thesea junctus ubique fide?
 Sors eadem ambos tetigit, properavimus ambo
 Per mare, per terras, aspera, plana, nives.
 Lux sacra! quo centro positis licet esse quietis
 Amplexu tenero prodere vota, fidem.
 Nil fuit, unitos quod nos sejungeret unquam,
 Nil erit; ad cineres sum tuus, esto meus.
 Dent, VegetVs Vernes frVlrvVs honore perenni,
 nVMIna, sVCCesVs & rVa Vota beent.

Accinit isthaec affectu vere fraterno
 & fere infinito

GEORG. HECK, Doct. Med.
 Landavio-Allatus.

00 A 6399

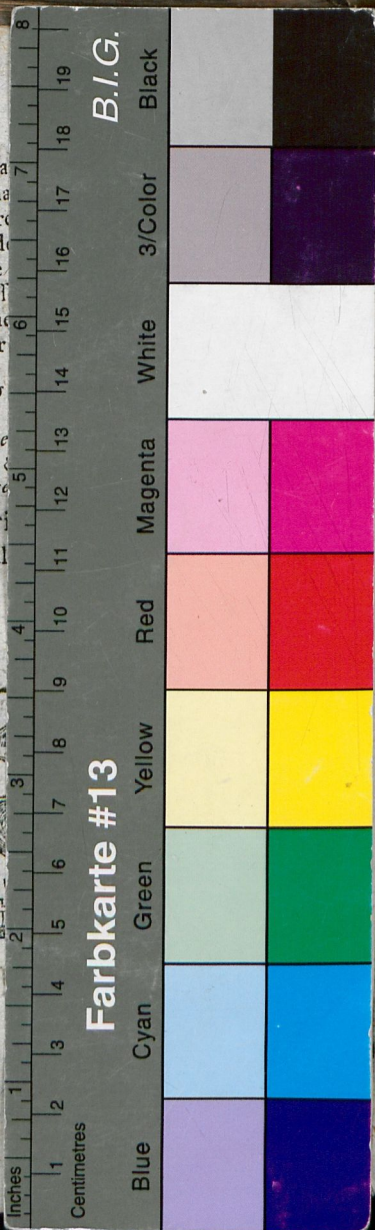
ULB Halle 3
002 916 584

sb

DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA
MEDICINAM
VERE ET FERÉ
MIRACULOSAM
SISTENS

Quam
AUSPICE DEO PROPITIO,
Consensu atque Auctoritate Gratiſſe Facultatis Medicæ,
IN ALMA REGIA FRIDERICIANA,
PRÆSIDE ET PRORECTORE
VIRO MAGNIFICO
DN. D. MICHAELE ALBERTI,
SACR. MAJ. REG. BORUSS. AULICO ET CONSIST. MAGDEBURG.
CONSILIARIO SENIORE, MED. ET PHILOS. NATUR. PROFESS.
PUBL. ORDINARIO, ALUMNORUM REG. EPHORO SENIORE,
FACULT. MEDICÆ SENIORE ET P. T. DECANO SPECTABILI,
Domino Patrono, ac Promotore & Præceptore suo, omni honoris cultu proſequendo,
PRO GRADU DOCTORIS
SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS ET PRIVILEGIIS
DOCTORALIBUS LEGITIME MORE MAJORUM IMPETRANDIS,
ANNO MDCCLIII. D. JULII.
HORIS LOCOQUE CONSUEVIS
PUBLICÆ AC PLACIDÆ ERUDITORUM VENTILATIONI SUBJICIET
AUCTOR
MATTHIAS HAFNER,
COLMARIA - ALSATUS.

HALÆ MAGDEBURGICÆ,
TYPIS JOH. CHRISTIANI HENDELII, ACAD. TYPOGR.